

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Henr. Harphii Theologi Ervditiss. Ordinis
Minorvm, Ac Rervm Divinarvm Contemplatoris eximij.
Theologiæ Mysticæ Libri Tres**

Henricus <Herpius>

Coloniæ, 1611

Pars Secvnda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37362

aus: quare multo excellentior, amabilior, & ad obtinendum dilectum facilior est ardor amoris. Primumque conscendit ad dilectum tangendum, osculandum & amplexandum: sicut à simili, ordo Seraphin, qui interpretatur ardēs, est Deo vicinior quam Cherubin, ac per consequens vberius, perfectius, & prius influetiam à Deo recipit, quam Cherubin, qui interpretatur plenitudo scientiæ. Et hæc potentia, vt est supremum in spiritu, ferè ab omnibus ignoratur: nisi ab illis, quibus ab igne Spiritus sancti immediatè apex affectus tangitur, & mouetur. In quo tactu Spiritus sancti datur multò maior de Deo cognitio, quam per omnè intellectum, & rationem inuestigando. Per quem, inquam, tactum, mouet affectum, primò per ardorem in Deum, deinde illuminat intellectum ad verissimam, & plenissimam cognitionem. Dissoluit imaginaria phantasmata, refranat & captiuat omnium sensuum deordinationem, etiam vsque ad carnis sensualitatem, sua redundantia pestiferam corruptionem eius mortificando.

D. HENRICI HARPHII
THEOLOGIAE MYSTICAE LIBRI
III. PARS SECVNDA.

*De preparatione vite speculatiuæ & spiritualis, deque affectu
quintuplici. Cap. IX.*

Iohan. 17.

ASCENDE superius, Lucæ 14. Dicit Augustinus in libro de cognitione vera vite: Quòd, cum hæc sit vita æterna, vt se solum Deum verum cognoscant, profectò constat naturam rationalem ad hoc solum factam, vt factorem suum Deum verum intelligat, intelligendo diligit, diligendo, in eo, qui est vera vita, æternaliter beatè viuat. Et ideo concludit, quòd diuinitatis essentiam rationabiliter inuestigare, est ad æternam vitam festinare: quam vtique negligendo ignorare, est ad mortem indeficientem damnabiliter properare: quia duo sunt æternitatis itinera: Vnū ducens ad vitam æternam: Alterum ducens ad mortem æternam. A Domino namque se auertere, secundum Augustinum, est cadere: in quem se conuertere, est resurgere: in quo manere, est consistere. Et hæc quidem

Itinera æternitatis duo.

quidem veraciter exequi non possumus, nisi per secundum gradum vite viatoris, qui dicitur vita speculatiua spiritualis, per Rachelem significata, sicut actiua per Liam, & contemplatiua supereminens per Mariam, quæ *optimam partem elegit*. Et huius quidem vite, quædam digna requiritur præuia præparatio, qua perficienda dinoscitur,

Luca 10i

Pro quo sciendum, quod duo sunt pedes spirituales, quibus hæc via perficitur, & ad debitum finem deducitur, scilicet, intellectus, & affectus: quos pariter coambulare necesse est, vt illa secretissima contemplationis itinera perquirentes attingere valeant. Alioqui intellectus sine affectu claudus efficitur: affectus autem sine intellectu cæcus esse probatur. Coambulent ergo necesse est, vt & intellectus affectui viam, per quam ambulet; & finem, quem desiderat, luculenter ostendat: affectus autem intellectum in terminum desideratum & præmonstratum impetu suo transferat & perducatur. Quia dicit Hugo super septimum Angelicæ Hierarchiæ, quod mentes cælestes vel spiritus rationales ad interiora nitentes, cognitione & dilectione accedunt, & proximæ sunt secundum excellentissimam collocationem, quam habent iuxta Deum. Sed tales pedes mundos & puros esse oportet, quia nihil inquinatum illuc intrare poterit. Quod innuens Dominus ait: *Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet*. Qui enim mundus est à

Pedes animæ duo qui.

Apoct. 22i

Iohan. 13.

capiti, & præcipite per ectus, capitis lotionem non indiget. Nam caput nostri spiritus est simplex intelligentia, quæ in viris perfectis Deo coniungitur, vt dicit Augustinus. Nec etiam lotionem manuum indiget, quia eorum opera munda sunt, propter munditiam capitis ea in Deum ordinantis: sed tantum indigent lotionem pedum, quia tales pedes, vt cognitio vel affectio, mediante sensualitate quandoque terram tangunt. Impossibile est enim hominem aliquando non peccare venialiter, nec pati deordinationem aliquam in sua sensualitate, propter continuam conuersationem in terris: ex qua trahitur aliqua macula impuritatis in affectu, & ex hoc ruga impuritatis in intellectu. Vnde dicit Origenes: Ego impossibile puto, non cõtaminari extrema animæ & infima eius: quanquam quis perfectus, quod ad homines, reputetur. Ideo charissimi discipuli Domini sunt, qui solum lotionem pedum indigent. Quos iterum inquinari timuit in Canticis sponsa, dicens: *Laui pedes meos, compunctionibus & fletibus, quomodo iterum inquinabo illos?* temporalium vmbri & imaginibus, cum etiam in-

Caput spiritus nostri quod.

Cant. 5.

exercitio reputentur maculae & offendicula, ut dicit Vercellensis super eodem verbo. Ad quae nimirum offendicula conculcanda & vitanda necesse est habere pedes non solum lotos, sed etiam ad ambulandum exercitatos, & agilitate veloces. De quo gloriatur Psalmista dicens.

Psal 17.

Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum. Ceruus enim, secundum Gregorium, cum iuga montium ascendit, aspera quaeque & obiecta transgreditur, donec ad superiora eleuetur: non solum currit, sed etiam saltat. Sic electorum mentes quaecumque sibi obuia respiciunt, contemplationis saltu transcendunt, donec ad superna se euehant. Unde, secundum Dionysium tertio capitulo Angelicae Hierarchiae, Pedes in Scriptura significant virtutem motiuam acutè penetrantem, & velocem, id est, semper tendentem in diuina. Per hos denique pedes transimus secundum Augustinum, ad Deum: non ambulando, sed amando: què tantò habebimus praesentiorum, quòtò amorem illum, quo in eum tendimus, habuerimus puriorem.

Pedes mysticè.

Oculo intellectuali parado necessaria tria.

Ad maiorem autem horum euidentiam sciendum, quòd ad emundationem vel preparationem debitam oculi intellectualis, tria sunt necessaria. Primum est infusio luminis gratiae excellentioris: quam tamen actiua vita absque interni feruoris diligentia promeretur. Quae gratia in anima similis est candelae in laterna: quia hominem iustum calefacit, illuminat, & transadiat, habitatori suo se manifestans intrinsecus: si tamen sui ipsius fuerit diligens inspector: & per opera exteriora transadians, proximis lucet virtutibus & exemplis. Illuminatio namque gratiae, subito mouet & excitat intrinsecus hominem. Quae subita motio, primum est conficiens spiritualem visionem, huic exercitio congruam, quam infusionem luminis gratiae, per gemitus & lacrymas à rubigine peccatorum debitam abluitionem praecedere necesse est: ut sic ad susceptionem diuini radij praeparetur. Unde sicut in speculo, quòd cum flatu vel alio quocumque fuerit obtenebratum, facies humana licet obiecta, non resultat: quam tamen abstersum statim recipit & repraesentat. Quòd si speculum aliquod ad instar spirituum humana ratione decoratum, & vitium adueniret, per illud utique quod in se recipit obiectum, cuius est similitudinem repraesentans, cognosceret. Sic nimirum cum à rationali spiritu obfuscans, caligo fuerit eliminata, protinus sol iustitiae, gratiae suae radios immittit, qui quantum in se est, & qualiter omnibus se infundit: imò sicut radius Solis ad fenestram immobilis perseverat: qua reuerata, ex sua naturali bonitate nunquam

nunquam se retrahens, domū interiorē prius obscuram, statim irradiat: sic sol iustitiæ immobiliter præ foribus astans cordis nostri, nihil aliud expectat, quàm ut per vitiorum absterisionem aditus sibi pateat, ut in mente nostra velut in lectulo dulciter conquiescat, per irradiationes spiritualium splendorum animā sibi desponsatam insigniens. Quod si duo specula intellectualia, scilicet humanæ mentis & æternitatis perfecte conuenerint, tunc anima per susceptū in se diuinū speculum, & illud in se, & se in illo esse plenariè perciperet, cognosceret, & fruibilibus possideret. Et ideo cuncta vitia præterita quantumcunq; minima stercibus, suspirijs, & orationibus, alijsq; virtuosis exercitijs cum summa diligentia sunt eliminanda, & expurganda: quia mentē humanam mirabiliter offuscant & obnubilant. Secundū autem est, omnium formarum extranearum, omniumq; phantastici tumultus exclusio, usque adeo, quod mens ab omnibus creaturis, & earū formis sit libera, pura, expedita, & penitus otiosa. Nam ad motionem prædictā ex parte hominis mox occurrit recollectio virium animæ tam superiorum, quàm inferiorum & exteriorū in vnitatem spiritus, vinculo charitatis connectarum: & sic memoria redditur expedita, sicut in primo ipsa intelligentia. Tertium est, libera voluntatis ad Deum conuersio cum recollectione omnium virium animæ, & eiusdem voluntatis ab omni inordinato affectu absolutæ, in vnitatem suæ mentis, ac ipsius diuinitatis ascensio, ut rationalis creatura summam vnitatem essentia diuinæ feliciter & supernaturaliter assequatur. In quibus ascensionibus anagogicis, exercitacione sedula tandem assuescitur, quoties voluerit, quoties Dei sui memoratus fuerit, toties à formis omnium creaturarum liber & absolutus, expeditè valeat ad eorum altum ascendere: sicut elychniū candela adhuc fumigans, dum ardere supponitur, odoris illius tactu protinus flamma descendens, per virgulam fumi, elychniū adhuc tepidum apprehendit & incendit. Sed huiusmodi necesse est à naturalibus animæ passionibus & inordinatis affectionibus funditus esse liberatos & elongatos, scilicet ab amore, odio, dolore, gaudio, spe vana, & inani timore, cæterisque similibus. Nam, *Nubila mens est, vinctaq; frangis, hæc ubi regnant.* Non denique prosperis eleuetur, nec aduersis deiiciatur: nulla eum extranea cura sollicitet: nullius eum detineat affectio creaturæ: & sic ipsam voluntatem ad vitam spiritualem se præparasse gloriatur. Quæ tria ubi concurrerint, spiritualem causant vilitatem, & totius sunt interni exercitij fundamentum.

XXXX

Nunc

Mens quo-
modo illu-
stratur.

Nunc autem videndum est, quo lumine mens taliter preparata, sit illustranda. Pro quo sciendum, quòd sicut claritas solaris tribus modis & differentijs percipitur, scilicet in obiecto, utpote in pariete vel terra: in radio suo, scilicet in aëre: & in seipso, id est, globo vel rota solari; sic etiam diuinus radius spiritui viatoris se tripliciter manifestat.

Radium di-
uinum ma-
nifestari
trifariam.

Primo, in sacra Scriptura, cum sub cortice literæ, per aliquod donum intelligentiæ, sensus anagogicus intuenitur, quo mens veluti per quendam radium ad amorem sui Creatoris multipliciter & mirabiliter erudita dirigitur. Vnde dicit Dionysius in libro de diuinis nominibus: Indicibilia autem casto silentio venerantes, ad illucescentes nobis in sanctis eloquijs splendoris exercemur, & ab ipsis illuminamur. Vnde per lumen illud internum diuinæ gratiæ, tanta sapientiæ dilatatio in Scripturis quandoque conquiritur, ut quot sunt verba in nouo & veteri Testamento, quot creaturæ in mundo, tot anima suscipit intelligentias & sermones, ad Deum & ad punctum amoris omnia referendo.

*Alias spe-
culis.

Secundo verò, diuinus radius refulget in spiritu, quo mens æternis suspensa. *spectaculis, sub admiratione quadam ad meditando de supercaelestibus, eruditur, scilicet de rationibus æternis, & de æterna generatione Filij, vel de nexu Spiritus sancti, & similibus. Quia sicut per solares radios in aëre resplendentes, oculus materialis ad contemplationem solis erigitur: sic oculus intelligentiæ per immisos radios à sole spirituali, non per aliquam scientiam disciplinam, vel mortalis Doctoris industriam, ad cognitionem supercaelestium occultorum eleuatur. Hinc beatus Dionysius ad Titum scribens, ait: Verrete ad radium. Quasi diceret: non alium Doctorem, nec aliud exemplar assumes ad percipiendum diuina: sed in te ipsam ingredi, & per radios tibi desuper datos, ad contemplationem diuinorum arctius exerce. Quia sicut rationalis spiritus nobilior est ceteris inferioribus creaturis, sic in ipso diuina sapientia per immisos bonitatis suæ radios, nobiliter se manifestat.

*Alias Ti-
moneum.

Tertio denique fons ille diuinæ claritatis, & beatitudinis sese sua dignantissima bonitate manifestat, sicut aliquando fit in raptu, cum mens scilicet ab omnibus abstracta, & alienata, quantum possibile est, gratia trahente naturam, gratuito dono Creatoris ad diuina rapitur, Deum supereminenter visuram. Per primum lumen ad amorem

vanti-

vnitium ascenditur: secundum autem amorem vnitium sedule
concomitatur. Et quanto mens magis fonti luminis per affectiones
amoris appropinquat, tanto perfectius, & efficacius diuinius radijs
velut ipsi vicinior adimpletur. Sed ad tertium lumen, quod est
fons luminis, mens ipsa singulari dono, suspirijs, & aspirationibus in-
satiabilibus, quandoque tandem peruenire peroptans, sua importu-
nitate diuinitus subleuatur, ac sibi suspiranti diutius dicitur à dilecto:

Amice, ascende superius: vt postea videbitur.

Lucæ 14.

Ceterum, vt pes secundus scilicet affectus in nobis habiletur accu-
ratus, sciendum, quod (vt dicit Hugo) affectus est quædam spontanea,
ac dulcis ipsius animi ad aliquid inclinatio. Et quia secundum va-
riam affectionem, & inclinationem motuum, amores nostri varian-
tur, ideo subtilius est inquirendum, quis amor est respiciendus, quis re-
primendus, & quis amplexandus. Primus igitur affectus est naturalis,
quem quis habet ad carner suam, vel etiam ad amicos suos carnales,
& domesticos: quem affectum sicut impossibile est non admittere, sic
non sequi summæ virtutis est. Semper enim mollior, & suauia sugge-
rit: quod iucundum, voluptuosum, & delicatum est, libenter ample-
ditur: quod autem asperum, & carni contrarium est, cum horrore re-
fugit. Vnde huius affectus executio, peruersus amor est: & qui sic amat

Affectus
quid.

Affectus
naturalis.

animam suam, perdet eam. Ab hoc affectu naturali multum differt af-
fectio charitatiua: quia ille cum homine nascitur, hæc verò à Deo in-
funditur. Secundus affectus est carnalis, qui in primis suis motibus, ne-
que virtus, neque vitium est; sed est quædam hominis habitudo, ani-
mum eius suis incentiuis inclinans: sed hominis est vel recipere, vel
respuere ea. Nam faciliter alicuius forma elegantior, & sermo suauitate
venustior, aspectus quoque ignorantis qualis sit i, se, prouocat, &
perstringit affectum. Quod in puero Moïse apparuit propter elegan-
tiam suæ formæ, *cribis mensibus* occultato à matre, & à Pharaonis filia
adoptato. Qui etiam affectus Dauid ad speciem Bersabeæ prouenit in-
cautum, prauentum dissoluit, dissolutum obruit. Sapientiam quo-
que Salomonis absorbit, & carnali libidine dissolutum, in spiritalis
fornicationis deiecit barathrum. Et hic affectus non meretur habere
nomen veri amoris: sed est idolum longinquum veri amoris, & ple-
nus anxietate, vt dicit sanctus Dionysius de diuinis nominibus: sed
affectio charitatiua plena est iucunditate.

Ioan. 12.

Affectus
carnalis.

Exodi 2.

2. Reg. 11.

3. Reg. 11.

Tertius affectus est officialis, de quo dicit Hugo: Officialem affe-

Affectus
officialis.

cum dicimus, qui munerum, vel obsequiorum exhibitorum officio quorundam animos inclinat, qui quamuis sit periculosus, tamen est admittendus, ne ab officio sit ingratus. Cauendum autem est, ne tam vitio impatiatur, aut faueat, quam homini. Quid enim magis cauendum est, quam ne delinitus obsequijs, vel muneribus illectus, faueas vitio, vel incuria torpeas? Ab hoc etiam affectu multum differt affectio charitativa, quia ille *quærit quæ sua sunt*: per charitatem autem *hinc* la sunt omnium, & omnia singulorum, quia *non quærit quæ sua sunt*.

1. Cor. 13.

Affectus rationalis.

Quartus affectus est rationalis, qui scilicet ex consideratione alterius virtutis oritur sumit, cum nobis alicuius scientia, aut virtus, fama, aut probitas manifestata, mentem nostram dulcedinis, aut admirationis suauitate perfundit: aut nos audita Martyrum triumphali passione, suauissima deuotione compungit. Sic memoriales actus precedentium, quasi sub oculis meditatione delectabili depingit, & ad eorum dilectionem contemplantis animum accendit. Qui nimirum affectus ceteris perfectior est, quia non modicum virtutis est, ipse amor virtutis. Ab hoc tamen affectu differt affectio charitativa, quia hic affectus ratione mediante, ab exemplis exterioribus oritur & excitatur: affectio verò charitativa à Spiritu sancto ad amandum etiam peccatores inflammatur, & ex Sanctorum exemplis multò dulcius afficitur.

Affectus spiritualis.

2. Reg. 13.
Matth. 26.

Quintus affectus dicitur spiritualis, quia vel à spiritu immititur, vel à spiritu inspiratur, & iste est triplex: Nam aliquando à maligno spiritu immititur, cum instigat ad vitia: quo Ammon ad amplexus feroris exarsit: & Iudas in mortem Domini conspirauit. Quandoque verò à spiritu nostro, cum ex ingenta natura, vel studio a exercitationis frequentia oriuntur amorosi affectus ad summum bonum diligendum, utpote quod est summè appetibile: & sic simillimi efficiuntur charitatiue, vel gratitiue affectioni. Nam maximus charitatis gradus est, *ut animam suam ponat quis pro amicis suis*, ut dicit Dominus. Similem tamen gradum ex puris naturalibus multi reperti sunt ostendisse, sicut Augustinus narrat secundo de ciuit. Dei, quòd multi utilitatem reipublicæ, propriæ vitæ præponebant. Quandoque etiam à spiritu diuino inspiratur, qui licet cum prædictis in multis conueniat propter similitudinem actuum, habitus tamen eorum differunt. Primò, quantum ad originem, quia hic à solo Deo supernaturali-

Ioan. 15.

raliter infunditur. *Charitas enim Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum, qui datus est nobis: sed naturalis affectu cum homine nascitur, & alter per exercitium acquiritur.* Secundò, quantum ad substantialitatem, quia charitas est unificatiua, seu viuificatiua, & purior, ac feruentior. Tertio, quantum ad formalitatem, quia charitas alias virtutes sola per habitus format, & perficit. Quarto, quantum ad finis capacitatem, quia sola charitas spiritum humanum à culpa educit, & conducit in viam: adducit ad dilectum, vnice dilectum dilectio, & copulat summo Deo. Vnde Rabanus in sermone quodam: *Amor diuinus est ignis in meditatione, mentem purificans à sordibus vitiorum: lux est in oratione, mentem irradians claritate virtutum: mel in gratiarum actione, mentem dulcorans dulcedine diuinorum beneficiorum: vinum in contemplatione, mentem inebrians iucunda: & suauis dulcedine: sol est in aeterna beatitudine, mentem clarificans serenissimo lumine, & suauissimo calore, exhilarans ineffabili gaudio in perenni iubilatione.* Hæc ille. Sed nullum istorum dilectio acquirita, vel naturalis, sine charitate efficere potest.

Amor diuinus.

De ornatu vite speculatiue, & spiritualis per dona Spiritus sancti, præcipue timoris, pietatis, scientie, & fortitudinis. Cap. X.

Viso de his, quæ ad præparationem vite speculatiue, & spiritualis necessaria videbantur, iam prosequendum esse reor de ornatu eiusdem, qui præcipue consistit in adeptione perfecta donorum Spiritus sancti: quia *caro non prodest quicquam, sed spiritus est qui viuificat*, vt spirituale efficiat. Pro quo sciendum, quod postquam per charitatem, & erectam intentionem in omnibus actibus, & vite suæ moribus, ad Dei laudem, gloriam, & honorem sedule sese quis sustulerit, superest vt humili patientia voluntatisque deiectione, non uas animi diuitias, & dona cum certa confidentia præstoleretur, non importunus exactor, nec anxius suspirator, (quia sic ad susceptionem & orationem vite spiritualis melius disponitur,) offeratque se sedule simplici, erecta intentione, cum omnibus virtutibus suis diuinis cõspectibus, & in illam sublimem vnitatem, in qua Deus est, & omnis spiritus Deum supernaturaliter amans, sine medio vnum suum, super se & super omnia velut aspirando requiescat: vt sic ex illa vnitate diuina gratia, & dona gratiarum effluant, & huius fluminis imperius. *Psalm. 45.*

Ioan. 6.
Spiritus sanctus p virtutes Theologicas quomodo agat in animam.

Ephes. 4.

ciuitatem vnitatis spiritus nostri latificet. Ex qua nimirum vnitatem vires suprema per gratiam habituata, potentialiter ad omnes virtutes effluunt, & in quam vnitatem rursus refluunt, sollicita *seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis* & charitatis, vt postea videbitur. In hac enim vnitatem consistit virtus, initium, & finis omnis creati operis tam naturalis quam supernaturalis, in quantum naturali potentia per gratiam & dona caelestia creaturaliter asistatur. Quoniam ad hoc vnitati vitium supremarum gratiam suam Deus infundit, vt naturalibus viribus habitibus virtutum inuestitis, & per gratiam excitatis, homo semper inuigilet operibus virtuosis: quia gratiam propter operationem virtuosam tribuit, sed seipsum super omnia gratiarum dona, propter fruitionem, & quietem adipiscendam elargitur. Porro, cum anima per fidem naturaliter in supremo sui fuerit subleuata, superueniens Dominus luce sua supernaturali virtutem eius intellectiuam clarificat, ita quod plus credit, & confidit, quam exprimi potest, considerans, & inspiciens aeternum bonum, quod expectat adipisci, certissime sperans quod credit, & inspicit. Ex quo mox profluit amor sensibilis in libertate spiritus, cum Deo sperantem vnens, & conglutinans. Sicque cum tribus his virtutibus Theologicis, Spiritus sanctus animam nostram ingreditur, velut fons vitidus septem riuis proflua largitate inundans, qui sunt septem dona Spiritus sancti, animam nostram adornantia, & perficientia in vitam aeternam.

Timor Domini.

Primum ergo donum est amorosus Dei timor, metuens magis Deum offendere, quam damnationem incidere, vel praemium amittere. Facit autem timor tam diuinitati, quam humanitati Christi deuotam exhibere reuerentiam, honorem, & cultum debitum. Facit etiam vitam suam, & omnia opera dispensare diligentius ad honorem Dei, & conformitatem vitae Christi. Facit denique deuotam exhibere reuerentiam, & honorem Ecclesiasticis Sacramentis, diuinis officijs, Christi doctrinis & Sanctorum eius. Cum amore etiam reuerentiali complectitur omnes deuotos imitatores Christianae religionis.

Humilitas.

Ceterum ex hoc amoroso timore, vera procedit humilitas, & abiectio sui ipsius, in consideratione diuinae magnitudinis, & suae paruitatis: diuinae sapientiae, & suae ignorantiae: diuinae opulentiae, & suae indigentiae: diuinae liberalitatis, & suae necessitatis. Quae faciunt eum semper coram oculis Dei, modicum, humilem, & abiectum.

sub.

subiectumque reddunt omni humanae creaturae, veritate cognitionis, & affectu humiliationis. Ex qua humilitate procedit obedientia vera, qua quis Deo, mandatis diuinis, Ecclesiasticis praeceptis, proprijs Prælati, & omnibus hominibus in bonis, & iustis causis propter Deum humiliter, & gratanter obedit, secundum status sui conditionem, personarum exigentiam, & propriam facultatem, prout sancta discretio dictauerit faciendum. Per hanc etiam sensus suos, & vires bestiales, oneribus, & laboribus penitentialibus subiicit, iuxta naturam suam possibilitatem, secundum normam iustae discretionis. In omnibus quoque agendis, vel non agendis, aut sustinendis, propriae voluntati, & sensui renuntiare nititur, diuinum beneplacitum diligentissimè prosequens. Qui sic timorem hunc sibi viscerosius incorporauerit, propriae voluntati, vtilitati, & sensualitati renuntians, de eo loquitur in Euangelio Dominus: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Ille nanque solus verè pauper est, qui relictis omnibus, etiam omnem voluntatem suam, diuinæ voluntati per omnia sine cordis retractione subiicit, & Christum Iesum felici imitatione secundum utramque naturam subsequi non desinit. Christus enim secundum naturam diuinam, reuerentiam habuit ad humanam naturam, se humiliando, & subiiciendo; nostram naturam assumendo, & sibi inseparabiliter vniendo, illam exaltando, & deificando, superque omnes Angelicos choros subleuando. Fuit etiam obediens desiderijs, & inclinationibus sanctorum Patrum, Patriarcharum, & Prophetarum. Secundum humanitatem autem cælesti Patri maximam reuerentiam, & honorè exhibuit, in omnibus operibus suis quarens eius honorem, laudem, & gloriam. Humilis & abiectus in obsequio Patris, & totius creature rationalis. Vnde lauit pedes discipulorum suorum, & ait: *Non veni ministrari, sed ministrare, & dare animam meam pro multis.* Erat etiam obediens usque ad mortem paternis mandatis, & legalibus praeceptis, ut merito diceret Isaias: *Replebit enim spiritus timoris Domini.* Sic iste viuens in Dei timore, moralibus virtutibus, & extrinsecis exercitationibus vitam suam excolit, ac diuinis mandatis obediens ad omne bonum intentione simplici, se beneuolum & paratum exhibet. Vnde per fidem & vnicordiam diuinæ suæque voluntatis in agendo & vitando, Deo similis effectus est, ac supra similitudinem in Deo suauiter requiescit. Et si in hoc dono se gratanter exerceuerit, mox illi Deus spiritum pietatis & largitatis elargitur, quo largus, mitis, & benignus factus, magis si-

Obedien-
tia.Matth. 5.
Pauper spi-
ritu verè
quis.Ioan. 13.
Matth. 20.

Isai. 57.

gis similis ac vinacior efficitur, quàm prius, sentitque se magis dilatarum, ac profundatum in virtutibus, & in Deo firmius quàm prius quiescentem: cuius requies & similitudo sibi tantò dulcius sapiunt, quantò similior est effectus.

Secundum ergo donum est quædam sancta liquefactio viscerose pietatis ad Deum, & ad proximum. Quam pietatem, ut dicit Anselmus libro de Similitudinibus, Spiritus sanctus dono tunc oris superimponit, cum menti sic menti sui ipsius compassionem inspirat, que recolere facit, quàm misera erit, si à Deo separata fuerit: qua inspiratione mens illuminatur, omnes operationes pio desiderio in fontem pietatis extendit, & omnem impietatem excludit. Hæc educit hominem ad omnes creaturas, cum misericordia compassiva, quæ molles corde nos efficit, & omni necessitati compatientes, generans amorosam quædam extroversionem, & inclinationem ad omnes creaturas. Facit autem hominem beneuolum, obsequiosum & promptum Deo & hominibus, considerantem diligentius positos in quibuscunque miseris, angustiis, & necessitatibus. Ex quo procedit vera

**Compassio
firma.**

Matth. 19.

compassio, tam erga Christum, quàm eius membra in necessitatibus suis. Ex compassione verò profluunt opera charitatis, quia Deus virtuti charitatis præceptum indidit de septem operibus misericordiæ fideliter exequendis, cum dicit: *Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Ex hoc etiam dono procedit patientiæ virtus, quæ custodit, ordinat, & ornat hominem in omnibus aduersis. Porro, si in hoc dono summa diligentia, simplici que intentione se quis exercitauerit, & aduersus omnia vitia forti reluctatu conflixerit, iam tertium donum, scilicet scientiæ, & discretionis accipere promeretur: quo fit discretus, & ratione lucidus, agnoscens quid acceptare debeat vel vitare.

Scientia.

Tertium enim donum scientiæ dicitur. Et est habitus infusus, quo scilicet habetur iudicium certum circa credenda, & agenda, ita quòd in nullo deuiat à rectitudine iustitiæ. Est enim lumen quoddam supernaturale, infusum homini supra vim animæ rationalem, ut vitam moralem secundum omnem perfectionem exercent: ex quo profluit vera discretio, quæ est velut ornamentum, & perfectio quædam vitæ moralis, sine qua nulla virtus perseverantiam consequi potest: quia mater est omnium virtutum. Ex hoc etiam lumine procedit vera cognitio, & despectio sui ipsius, operumque suorum, in qui-

Discretio.

quibus proprio iudicio tam parum proficit, & diligit. Hoc, inquam, donum, rationale exitum nostrum ordinat, & illustrat; in eo, quod foras nos dirigit, & vniuersos modos operum virtuosorum discrete considerare nos edocet: sicut donum intellectus nos ad interna, & superna dirigit: ac vtrumque veritas vna, & eadem in nobis operatur, ad Deum introire nos admonens, & extrosum ad exteriora nos dirigens. Hinc etiam in accessu nostro supernaturali ad Deum cum imaginibus intelligibilibus lumen istud donum intellectus nuncupatur, eo quod exaltat nos, & intellectum nostrum supra naturam eius propriam insignit, & illustrat. Sed cum ad sacram Scripturam, Sanctorum vitas, & vniuersa quæ Deus operatus est, rationabiliter cum imaginibus sensibilibus eximus, & hæc omnia plenitudine scientiæ supernaturalis aspiciamus, tunc lumen istud scientiæ donum appellatur, eo quod nos erudit, quomodo rationabiliter extrinsecus operari debemus, & conuersari, & sensualia rationabiliter, & spiritualiter intelligere. Hoc proinde donum qui salubriter accipere voluerit, necesse est vt in se quandam internam diligentiam habeat se mori velle peccatis, & viuere virtutibus, semperque elarius, & perfectius virtutes intelligere velle, & secundum hoc earum acquisitioni velle iugiter insistere. Ad hoc enim scientia Domini sancta nos instigat: & ideo vocatur scientia *Sanctorum*. Vnde pro ea nequaquam parcere debemus impensis, nec alicui labori rationabili, & discreto: quia virtus vniuersis digna est. Sic igitur se quilibet summa diligentia exercitet, ac discretione comite simplicem intentionem suam subsequatur, in virtutibus, ac similitudine, profectu continuo proficendo. Veruntamen, quando in frondibus operum, & floribus morum plus intenderit, quam fructibus virtutum, & omnium causæ finique virtutum, se magis ad sacramentorum signa, & consuetudines extrinsecas exercens, quam ad causam, & veritatem in eis contentam: tandem actiua vitæ limites non excedit, sed sub eius termino deditur exterioribus laborabit, & per opera bona, in Deum intentione simplici relata, eum diuina misericordia saluabit. Propter quod vitam suam, & exercitium ad altiora subrigere debet, ab operibus ad finem, à signis ad veritatem intrando, vt sic forti conatu sursum actus, & factus operum suorum dominus, ac magister, internæque veritatis cognitor, regionem spiritualis vitæ subintrare, ac ad donum fortitudinis peruenire mereatur. Per quod animæ passiones superans, inter-

Intellectus
& scientiæ
differentia.

Scientia quo-
modo ac-
quiratur.

Sap. 10.

Exercitia
quæcous
fiunt.

mediantia cuncta conculcans, vniuersa dissipantia propulsans, quasi iam liber effectus ab omnibus creaturis absoluitur, & absque labore se in se recolligens, intus ardore diuinae dilectionis accenditur, & interna deuotione, superna affectione, laude, gratiarum actione, & simplici intentione ad Deum conuertitur.

Fortitudo.

Quartum est, donum fortitudinis, quod ornat hominem in affectiua vita, sicut tria praedicta in vita actiua, quia super omnia temporalia subleuat animum, ostendens, & obijciens rationi proprietatem Personarum, scilicet maiestatem Patris, sapientiam Filij, bonitatem Spiritus sancti, sensibili quodam amore nostrum affectum * intendens, ita quod memoria ab omnibus se expediat, & euacuat: ratio in omnibus operibus suis veritatem summam aspicit: & virtus affectiua, vel voluntas in Dei bonitatem amore sensibili se semper imprimit, & inclinatur. Omnes etiam animae vires interiores, & exteriores in nudam * cogitationem erigere, & vnire conatur. Sciendum tamen, quod fortitudo duplex distinguitur. Quaedam enim fortitudo simplex dicitur, quae facit hominem tam validum, & potentem, quod omnes cordis occupationes, & terrena quaelibet contemnendo deuineat, & abijciat. Quia dum nos donum fortitudinis interioris tangit, perit nos, non in nobis, aut in nostra possibilitate consistere, sed Dei potestati voluntarie nos tradere, ac in illa totum posse nostrum fundare, cum Apostolo dicente: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* & sic in omni periculo tuti erimus. Cui petitioni si perfecte parere voluerimus, nostram voluntatem diuinae virtuti penitus conuincere debemus, & sic in nobis persentiamus veram patientiam, omnem a nobis ambiguitatem, & pauorem, voluntatisque facilem illam mutabilitatem auferentem, ac in Dei fortitudinis dono nos stabilientem. Ex tunc enim quicquid vitiosum fuerit, facile contemnimus, & vniuersa transitoria leuiter paruipendimus, quia de talibus non curamus, & ideo neminem formidamus, sed in solo Deo speramus, in cuius comparatione neminem magnum reputamus. Et tunc omnia opera nostra & vita, tam interior, quam exterior, sapore quodam melleo conduntur, quoniam iam assidentes throno excellentissimae Trinitatis, mellitas stillas internae consolationis, & dulcedinis, sedule percipimus, sicque iuxta prouerbum legis antiquae, *De forti dulcedo egreditur.* Cuius nimirum efficacissimo tractu, iam omnia quae mundi sunt nihili pendens, quasi funditus obliuiscitur, liber ab eis, & expeditur.

* Alias ascendens.

* Alias cognitionem. Fortitudinem, bipartem.

Phil. p. 4.

Patientia.

Judic. 14.

impeditus permanens, ne eorum viscosa dilectione, vel tumultuosa occupatione ab allectiua conuersione in diuinam bonitatem aliquando valeat impediri. Altera fortitudo duplex nuncupatur, quæ facit hominem etiam diuinas consolationes, & omnia Dei dona superando transcendere, ita quod nequaquam diuinis consolationibus, aut vlli dono Dei se temulentus immergit, aut paci, aut quieti proprii cordis somnolentus inhæret; sed hæc omnia potius aspirando nititur pertransire, vt eum, quem solum super omnia diligit, ad votum valeat inuenire. Vnde ex vi affectiua duplici hac fortitudine vigorata, profluunt diuina laudes, honores, deuotiones, supplices orationes, gratiarum actiones, aspirationes, & consurrectiones corde, ore, intentione, & opere, quibus affectus sensibilis adaugeretur, & inflammatur. Quia diuinum obiectum, quod semper intendit, & aspiciit veluti summam potentiam, sapientiam, bonitatem, largitatem, charitatem, & infinita similia, propter sui profuam, admirandam, & omnifariam oblectationem, eius intuitum rapit, & affectum flammium desiderij incendit. Ex intuitu verò & affectu multiplicatis, & vigoratis, in omni amorosa conuersione ad Deum, cor hominis vulneratur, interius vulneris dolorem perferens. Vnde quandoque tanta dulcedine, & consolatione perfunditur, quod digerere nequaquam valet. Ex quo confestim iubilus oritur, & spiritualis ebrietas. Ex quibus omnibus in eo consurgit insatiabile quoddam desiderium ad satisfaciendum Deo in omnibus virtutibus, & ad amorem vnitiuum. Quod desiderium nemo satiari potest: nisi solum (quod desiderat) summum bonum.

Ebrietas
spiritus.

De ornatu vite spiritualis, & speculatiua per dona Spiritus sancti, vt per a Consilij, Intellectus, & Sapientie. Cap. XI.

Vlto capite iam precedente de quarto dono Spiritus sancti, scilicet fortitudinis, quo quis omnes occupationes, distractiones, & inordinatas affectiones felici conatu supergreditur, ac amore dilecti diuinas consolationes, & dona caelestia, eius comparatione superando, transire nititur, vt in solo dilecto grata puritate, & fidelitate quiescere mereatur, iam videndum est de quinto dono, scilicet consilij: quod vtique meretur accipere, dum nullo modo à creaturis, vel etiam diuinis donis, impediri praualeat, quin semper sua simplici intentione, & diuina laude subiectus constansque perseueret, Deum

Consiliua.

Yyyy 2 super

Tractus
sanctissimae
Trinitatis.

Marth. 9.
Luc. 10.
Ioan. 13.

Effectus
consilij.

Tactus Spi-
ritus sancti
in essentia
animae.

super omnia quærens, & intendens, ac ad gradum altiore[m] semper aspirat. Hoc autem dono consilij Deus Pater fidelem suum intrinsecus trahit, & ad aternitatis suæ dexteram contemplandam, & desiderandam inuitat. Trahit etiam eum Dei Filius sua sapientia ad imitandum, dicens: *Sequere me*, scilicet ad Patrem, nam *unum est necessarium*. Et iterum: *Exemplum*, inquit, *dedit vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*. Trahit eum demique Spiritus sanctus, cor eius expandens, & patulum reddens, ut in eo sui amoris ignem accendat. Unde mox intrinsecus astuans, amoris vehementiam patitur. Veruntamen, quia de his tribus tractibus in sequentibus latius prosequendum est, in præsentia supersedeo. Hoc igitur donum consilij, quo nos trahit beatissima Trinitas, est quidam internus tactus Spiritus sancti, qui virtutem nostram amatiuam intrinsecus contingit, petens nos vitare vniuersas huius seculi occupationes & tumultus, ac omnia, quæ nos ad exteriora trahere nituntur. Quaslibet etiam intrinsecas multiplicitates nos docet declinare, & vnitatem spiritus adamare. Cui consilio qui obedire studuerit, omni multiplicati moritur, & quandam amorosam inclinationem in vnitatem adipiscitur. Porro tactus iste fit supra rationem in ipsa essentia animæ: qui tam nobilis, tam supernaturalis, & subtilis est, quod industria sua ratio nostra quid sit, nec comprehendere, nec intelligere potest. Nam, quanto ratio plus ad hoc inuestigandum laborare conatur, tanto minus proficit: quia specialis operatio quædam est Dei Patris in ipsa essentia animæ nostræ, quam ipsi promeruit, eo quod tam amoroso conatu & ingenti esurie sui affectus sese compulit, & coegit ingredi in illam sublimem, & nudam vnitatem suarum cogitationum, quam tamen vnitatem in esse suo essentiali creaturaliter sentit. Et est similitudo quædam & iucundum præambulum super eminentis vnitatis, in nobis amoris impatientiam excitans. Et ex hoc contactu defluit in ipsam intellectuam virtutem quædam claritas singulari claredine rationem illuminans: quam toties ratio suscipit, quoties sese erigens affectu plenissimo dulciter in illam vnitatem imprimit, & immergit. Denique, qui huic consilio liberaliter acquiescit, amoris impetu stimulatus, diuino spiritu feliciter dulciterque agitur, nec ei quicquam sufficere potest, præter Deum, facileque cuncta derelinquit, ut illum possideat. In hoc igitur dono Deum simplicis intentionis oculo iugiter contempletur, & impetum cordis sui, rationis

fit.

frano coercens, voluntatiq̄ suæ renuntians, complexum vnitatis desiderare liberaliter præstoleatur, donec eam diuina beneuolentia vtro dignata fuerit exhibere. Et sic in eo spiritus consilij duplex fiet. Magnus est enim, & ordinem diuini cōsilij via regia sequens, qui se & omnia deferens, impatientis amoris exarsuanti vehementia proclamat.

Adueniat regnum tuum. Et iterū: *Renat consolari anima mea: memor fui Dei, & delectatus sum.* Et iterum: *Quam dilecta tabernaculatus Domine virtutum, circūspicit, & desic anima mea in aëria Domini.* Itemq̄:

Quis dabit mihi pennas sicut columba? & infinita similia, quæ citharedus Domini nobis depromptit. Sed ille maior est; diuino consilio perfectius obediens, qui propriam voluntatem amoris valetudine superat, & subnixæ reuerentia patienter ad Deum loquitur: Non mea, Domine, sed *tua voluntas fiat* in omnibus. Tali namq̄ conclusione Christus in agonia consilio sancti Spiritus orationem suam terminauit: quod super omnia dilecto Patri complacuit. Sic igitur diuina voluntas humili ac fideli amatori fit summum gaudium, & delectatio maxima.

secundum spiritus sensationem, etiam si per impossibile diuino beneplacito descenderet in infernum, indefessè clamitans: *Paratum cor meum Deus, paratū cor meum.* Et in hoc gradu natura summè suppressitur, Deus autem summè exaltatur. Hinc amator huiusmodi diuini consilij, & beneplaciti aptus efficitur, omnia Dei dona suscipere: quia seipsum & propriam voluntatem penitus abnegauit, omnibusq̄, suis fideliter elargitis, nihil aliud postulat, quàm quod Deus dare deliberat: cuius voluntas summū eius gaudium est, tam in aduersis, quàm in prosperis. Et tunc spiritus noster prouectius sublimatur, & abiectius natura propria conculcatur, tam in humili patientia aduersorum, q̄ in affluentia delectabili operum etiam magnorum, æquali utrobique charitate vigente. Quod si in hac sui renuntiatione sine vlla retractione perstiterit, nihil aliud volens, vel affectās, in se spiritum consilij duplicem habet, scilicet agēdi grandia actione strenua bonorū operum, & patiendi ardua, mortificatione propria malorum impugnantium. Sicq̄; natura altissimo decore coronata est, & ipse idoneus effectus est, secundum spiritum diuinitus illustrari, ac donum sextum, scilicet intellectus promereri, quod spiritum nostrum vniens in vnitae stabilis, & luculentissimè veritatem manifestat, latamq̄; charitatem cōmuni beneuolentia profluam parturit. Vnde nos erudita aspicere Deū in vniuersis eius diuitijs, & infinita sua bonitate. Nam lumen quoddam est

Matth. 6.

Psal. 76.

Psal. 83.

Psal. 54.

Matth. 26.

Psal. 56.

Psal. 107.

Abnegatio voluntatis.

Intellectus.

Lumen intellectus.

ueris eius diuitijs, & infinita sua bonitate. Nam lumen quoddam est

supernaturale, quod intellectum nostrum in eius celsitudine conatur illustrare: si nos ipsos intrinsicè voluerimus eleuare, & huic lumini cœuiare. Querit enim hoc lumen hominē internū, transitū sensuum, & omnium imaginum sensualium. Petit, inquam, vt naturā moriamur, & in spiritu viuiamus: quia sic interior homo separatur ab exteriori, & tunc statim lumen hoc reperiemus, & in apice intellectus nostri suscipiemus: quia moriendo naturæ donum intellectus suscipimus, & suscipiendo naturæ morimur.

Intellectus
ad solis ra-
dium colla-
tio.

I.
Simplicitas
spiritus.

Ex hoc etiam crescit spiritualis quidam ascendens appetitus ad Deum, qui facit hominem interiorem semper vigilare, ac in Deum viuaciter respicere. Docet nos, inquam, lucidè & sine labore Dei diuitias aspicere, quomodo scilicet cum seipso, & vniuersis donis suis profusa largitate semper effluit, & quomodo cum nobis ipsis & vniuersis virtutibus, quas impendere poterimus, ipsi debeamus respondere. Vnde meritò solis radio assimilatur, qui simplici claritate perfundit aërem, & rerum formas explicans, colorum differentias manifestat, ac calorem viuificum generans, totum mundum pro communi omnium utilitate fecundat. Sic irradiatio doni huius primò quandam in spiritu simplicitatem generat, quæ mox præcipua quadam claritate persuadetur, velut aër lumine solis. Quia Dei gratia, quæ donorum omnium est fundamentū, intellectum nostrum possibilem quasi lumen quoddam simplex per donum intellectus, habitualiter inhabitat, quo simplici lumine, spiritus noster in se constabatur, simplificatur, & clarificatur, ac Dei gratia donisque repletur, Deo similis effectus per gratiā & deificam charitatem. Nec tamen hac similitudine creatur; claredine contentus est, quia in summum quoddam & infinitum bonum, vnde emanauit intimo sui procliuio tam naturaliter, quam supernaturaliter inclinatur. Sed & vnitas essentia diuinæ attractione sua sempiterna omnem creaturam ad sui pertrahit vnionem, & ideo in Deum tanquam in suam perennem requiem, tam actuali, quam habituali immersione se profundat. Gratia namque ad Deum se habet vt radius ad solem, & per eam veluti per semitam rectam in diuina ducimur: & ideo simpliciter in nos radians, deiformes nos efficit. Conforme igitur æmulans suum conforme momentis singulis in Deum se profundat, & vnum effectum cum Deo, semper ipsam vnitatem inhabitat. Et hoc est summum & singulare negotium charitatis, in vna scilicet hora temporis, & actualiter diligere, & habitualiter in dilecto quiescere. Qua-
duo

duo sic ab alterutro confortantur, quod quod dilectio sublimior est, eò requies maior; & quod requies profundior, eò dilectio intensior, utpote in inuicem vitam & valetudinem possidentes. Cum igitur sic per similitudinem gratiæ ac virtutum nos ipsos in simplicitate cordis possidemus, & Deum supra nos, per amorem in requie vnitatis, primum gradum doni intellectus adepti sumus, quo spiritus noster in vnitatis stabilitur. Apparet tamen quibusdam non mediocri sanctitate præditis, se nec Deum diligere, nec in eo quiescere. Sed huiusmodi apparentiæ causa amor est. Cum enim intensius amare desiderant, quam à proprijs viribus permittuntur, inde in amando deficientes, se non amare querulantur.

Secundò verò per irradiationem huius doni, spiritus noster intellectualiter illustratur, nobilitatem nostram nos edocēs speculari. Tribuitque in omnibus virtutibus, & earum exercitijs veram discretionis regulam iuxta veritatis æternæ legem, & vitam absque errore patienter erudit gubernare. Præterea, in spiritu conuersari docet, ac illuminatæ rationis oculo cælestia simul ac terrena rectè perpendere, debiteq; facit intelligere. Nam in cælo mente conuersans, dilecti sui nobilitatem ac dignitatem contempletur, ac miratur incomprehensibilem eius sublimitatem, inuestigabilem profunditatem, immensam longitudinem, infinitam latitudinem, inscrutabilem sapientiam, infallibilem veritatem; ineffabilem bonitatem & largitatem, & alia infinita sibi attributa. Quæ licet secundum conceptus nostræ mentis diuersis nominibus plurificentur, omnia tamè in Deo vnum sunt, scilicet quædam simplicissima deitatis natura. Dehinc reflectens oculos ad se, & ad vniuersas creaturas, animaduertit eas ex diuinæ bonitatis largitate liberaliter esse creatas, & modis multifarijs esse decoratas, ac inaudita charitate diuinæ pietatis liberalius humanam naturam esse redemptam ac recreatam, donisque gratiarum & virtutum supernaturaliter liberalissimè ditatam & ornatam, demumque bonitatis suæ fruitione gloriosissimè beatificandam. Quæ cuncta spiritum nostrum admiratione gaudiosa latificant, si per amorem deificum habitualiter in Deo mortui fuerimus & sepulti, nihilominus tamè actualiter in spiritu viuentes & conuersantes, *quæ sursum sunt sapiamus*. Vnde donum hoc Coloss. vnitatem illam ostendit, per quam in Deo per profundatum amorem fructiui habitualiter possidemus, & eam Dei similitudinè, quâ in nobis per gratiam & charitatem cæterasque virtutes actualiter habemus.

I I.
Illustratio
spiritus.

Coloss.

Infundite etiam mentibus nostris intellectualis luminis claritate, quo inoffenso pede, ambulantes in spiritu, Deum possumus in spiritualibus similitudinibus speculari.

III.

Tertio, denique per irradiationem huius doni amativa virtus, id est, voluntas affluentia largifluae charitatis, & communi benevolentia inferuiscit: quia donum hoc per cognitionem veritatis, quam in eius lumine cōsequimur, communē charitatem in nobis generat: quia di-tiores interna simplicitate, sunt corde mansuetiores & pacatiores: sunt, inquam, in diuinitatis pelago profundatiores, intellectu clariore, bonis operibus vberiores, & affluentia charitate communiore. Paucioribus etiam impedimentis intercipiuntur, quia Deo simillimi sunt, qui simplicitas est in essentia, claritas in intelligentia, ac affluentissima cōmunissimaq; charitas in suae operationis influentia. Et quanto sumus in his tribus similiores, tanto sumus ipsi viciores ac viciniore. Mentis igitur simplicitatem summa custodia conseruemus, per eam omnē imaginem & similitudinem, quoad fieri potest, transcendentem, luminosaq; ratione cuncta consideremus, ac omnia cōmuni charitate profundamus. Debemus enim semper cum Deo in vnitatem manere: cum Deo & omnibus Sanctis communi charitate semper effluere, profluereq; laudis, & gratiarum actionis semper in idem reuerti, ac penetratiui amoris pondere semper in habitualemente fruitionis requiem immergi. Et haec est opulentissima vita, quam nouimus, qua donum intellectus plenarie possidemus.

Simplicitas
mentis ser-
uanda.

Sapientia.

Ceterum, in refluxu fruitionis, vnitatem se habet ut caligo quadam modi nescia, quaedamque immensitas incomprehensibilis, vnde per amorem, ac simplicem intentionem accedit spiritus, omnes virtutes actualiter offerendo, ac seipsum habitualiter fruitiueq; supra omnes virtutes. Inter quas oblationes amatorias, septimum donum exoritur, scilicet sapientiae. Quod donum est quidam diuinus tactus in vnitatem spiritus nostri, fontana scaturigo gratiarum, donorum, & omnium virtutum. Nam spiritus Dei fons est omnium donorum, cuius supremus riuus amoris, est donum sapientiae: quo riuo tota humanitas Christi fuerat perfusa. In hoc autem dono sapit vnicuique suum exercitium, & vita, secundum tactus huius virtutis, & amoris sui mensuram. Qui tactus nouissimum medium est inter nos, & Deum; inter actionem, & quietem: inter modum, & modi priuationem, quae Deus in nobis ante omnia dona primordialiter operatur, nouissime tamē a nobis in propria

propria sua natura cognoscitur, & sentitur. Postquam enim affecti mente simplices, otiosi, ab imaginibus densati, immobiles, liberi, nobis mortui, Deo viuidi, sic Deum in nostris exercitationibus vsque ad intima spiritus nostri, amoris scrutinio quæsiuimus: tunc demum gratiarum, & donorum omnium illapsus sentimus in vnitare supremarum virium, supra rationem, non tamen præter rationem: quia nos tangi percipimus, licet in consideratione tactus huius ratio, & omnis creata cōsideratio deficit, & refellitur, eò quòd irradiatio luminis incomprehensibilis, in vnitare virium supremarum tanta magnitudine se offert, quòd omnis operatio creata discretiua consideratione operas labefieri, & cessare, praxisq; nostra solummodò diuinam operationem pati compellatur. Quòd si Deum nostro captu comprehendere valeamus, seipsum nobis nullo medio intercedente donaret. Sed nunc capabilia nobis dona secundum captus nostri mensuram, & exercitiorum nobilitatem infundit, quia secunda diuinitatis vnitatis, desuper imminens vnitati virium nostrarum, exigit similitudinem charitatis, & virtutù. Ob hoc etiam singulis momentis nouo tactu tangimur, vt maiori similitudine semper innouemur. In innouatione verò tactus illius spiritus in esuriam, & sitim spiritualem incidit, supereminente diuinitatis abyssum auido gustu per amoris impetum penetrare volens. Ex quo desiderium quoddam insatiabile generatur, summis viribus elaboras capere bonum incapabile, & immensum metiri, sed frustra. Quia licet omnis amans secundum nobilitatis suæ modum, & diuinæ charitatis tactum famelico desiderio fertur in Deum, Deus tamen secundum practicum desiderium nostrum æternaliter manet incomprehensus. Hinc in nobis esuries, & inhiatio desiderij sempiterni permanet, diuinæ quoque abyssi immensitate nostro conatu obuiante, in ipso occursum tam magna, & immensa claritas, & intentio feruoris generatur, quòd spiritus noster ab operatione sua retrusus feriari cogatur, & in sui vnitare sensibilis amoris incendio liquefieri, ac paulominus annulari, ad diuinam operationem sicut pura creatura quali passuè se habens. Et in hoc gradu, gratia Dei nostræque virtutes factæ sunt amor sensibilis, proprium subiectum afficiens, sed circa obiectum deficiens. Quia spiritus noster, extremo quodam defessus anhelitu, ab omni opere destitutus est, & amor effectus. Vnde simplex, & aptum receptaculum est omnium donorum, habilis ad omnes virtutes.

De consurrectione vitæ speculatiuæ, & spiritualis, secundum partem hominis inferiorem. Cap. XII.

Vlso de adoratione debita vitæ spiritualis secundum gradus, & differentias donorum Spiritus sancti, iam de consurrectione vitæ spiritualis prosequendū esse reor, qua noua nobis gratia semper superinfunditur, vt amans spiritus ad centrum suæ consurrectionis introduci mereatur. Et primò de consurrectione secundum partem hominis inferiorem, scilicet secundum vnitatem virium sensitiuarū, Quæ nimirum consurrectio quatuor gradibus perficitur, semper eum ad altiora vitæ spiritualis subleuantibus, & digniorem exercendi materiam ingerentibus. Nam primò diuina gratia profusus irriguis influens inferiorem partem hominis, scilicet sensitiuam intrinsecus excitat, & stimulat, vt eum toto corde totisque viribus sursum trahat, exigens cum Deo amatoriam conficere vnitatem: quem tractum sentit in corde, in vnitatem virium sensitiuarum, & præcipuè in vi concupiscibili: quia tractus huius negotium agitur in inferiori parte hominis, quam priusquàm ad altiora tendatur, emundari necesse est, & igniculo charitatis superpositam sursum agi. Hic autem internus stimulus adfert, & auferit; pauperem facit, & ditat; humiliat, & sublimat; delicias ingerit, & tristitias; sperare facit, & desperare de seipso; ac indicibilia sunt contraria, quæ alternatis vicibus hic contingunt.

Ad maiorem autem euidentiam, hanc diuinam gratiam nos stimulantem, & ad spirituales consurrectionem excitantem assimilare possumus illuminationi solis, & eius efficientia super terram. Sicut enim sol oriens mox in occidentalem partem in mundum illuminat, & cuncta calore viuifico refocillat: sic sol iustitiæ, suprema spiritus inhabitans, inferiorem hominis partem, cor scilicet cum omnibus sensitiuis potentis sibi radicaliter coniunctis, subito motu illuminat, & accendit, cor liberum reddens ab omnibus, & omnes simul animæ vires, in virtute sui Spiritus illuminat, & accendit. Igniculo verò charitatis in corde lucens, mox omnes animæ vires sensitiuæ, in suam originem concurrentes, sui cordis vnitatem celebrant, quam nemo veraciter possidere potest, nisi in cuius corde Spiritus sanctus ignem accendit amoris, vbi anima, tanquam in regali lectulo decumbens, in pace suauiter requiescit. Ex hac autem vnitatem cordis, compunctio generatur, non quidem doloris, sed amoris; quia tunc anima in se operationem in-

Consurre-
ctionis spi-
ritualis gra-
dus quatuor.

I.

in Reg. 2.

Effectus
solis.

actio.

actionis diuinæ persentiens, ad reamandum compungitur, & totis vitalibus inardescit. Ex qua compunctione mox quædam amoris affectio generatur, cor & vim appetitiuam compungens, & penetrans. Est autem amoris affectio, quidam sapor in Deum cordis appetitus, tanquam in summum bonum omnis boni contentiuum relatus, qui omnibus creatis valedicit, ne scilicet in earum abusu sensualitatis concupiscentias foueat, quia sentit se contractum intrinsicè æterno amore, cui super omnia diligentiam adhibere concupiscit. Et ideo facile contemnit omnia, vt quod diligit assequatur. Vnde ex hac affectione consurgit deuotio cordis, diuinæ laudis, & honoris, & gratiarum actionis prodiga flamma, quasi flamma altaris incensi, in qua boni odoris thymiana gratitudinis adoletur, quod igne non redolet alieno. Hoc autem thymiana conficitur ex omnibus speciebus pretiosissimis beneficiorum Dei, in creatione, recreatione, gubernatione, redemptione, glorificatione. Quas congerit compunctio, conterit affectio, incendit deuotio, & olfactui diuino in redolentem odorem laudis offert gratitudo. Ex gratitudine verò nascitur in corde geminus dolor. Vnus ex defectu diuinæ laudis, honoris, & gratiarum actionis; alius ex desiderio profectus, & incrementi virtutum, in quo semper se deficere dolet. Qui nimirum dolores, radix sunt & fructus, principium, & finis omnium virtutum vitæ spiritualis.

Amoris
stimulus.

Thymiana
mythicum
quod.

Dolor ge-
minus.

Secundus gradus istius consurrectionis perficitur in voluptate spiritualium deliciarum, quarum suauitate gustata, repente cor, & omnes sensitiuæ potentia, tanto torrente voluptatis internæ potantur, vt se spiritus amans æstimet diuini amoris amplexibus penitus inuolutum. Quæ delicia cunctis mundi voluptatibus sunt maiores, etiam si omnes vna capere posset creatura. In cuius voluptatis infusione Deus per dona sua cordi sic affecto pariter illabatur, tantæ suauitatis saporem, & iucunditatis consolationem secum ferens, vt cor ipsum voluptate dulcissima faciat intrinsicè exundare. Cordis etiam tam ingens causat profluium, quod se homo præ vberitate lætitiæ nequeat continere. Nec mirum, cum ebrietatem parturiant spirituales. Est autem ebrietas vberior affectui saporis, & internæ voluptatis in corde receptio, quam ipsum cor dirigere possit, aut desiderium exoptare, diuersis corporis gestibus profluens, & exundans. Quidam etiam cantibus diuinis, quidam vberibus lachrymis vberitatem dul-

II.

Psal. 35.

Ebrietas
spiritus.

cediunt exprimunt. Aliquorum etiam membratam impatiens occupat titillago, quod eos cogat, aut currere, aut salire, aut pedibus tripudiare, aut manibus plaudere, vel membris tremere. Quidam etiam intra se dulcedinis voluptate liquefunt, infinitaque similia continent in illa. Et haec est deliciosissima vita secundum cordis affectionem, quae haberi potest ab homine. Unde tanta quandoque deliciarum veritate repletur, ut cor eius quasi vasculum multo plenum absque spiraculo, subitam mineur rupturam. Tu autem fidelis amator, si sapiens fueris, sicut apis argumentosa, singula Dei dona, tam praeterita, quam praesentia, rationis, & considerationis alis circumuola, charitativaque discretionis aculeo, sic singulas diuinæ consolationis suauitates deliba, ut nusquam moras contrahas, sed ex omnibus materiam mellis, id est, laudis, & gratiarum actionis enucleas, omnis ad diuini amoris enucleum unitatem, in qua cum Deo manere desideres in aeternum.

III.

Tertius proinde gradus istius consurrectionis, quaedam ingerit inuitationem, & affectionem, altius adhuc, & purius cor amantis intrinsecus ad unitatis suae complexum attrahentem, & in nouo gradu exercitij altioris erigentem. Haec enim inuitatio super omnes priores delicias cor amantis afficit, & delectat, quo consolationis, & dulcedinis suae donis quantumlibet praecipuis post tergum positis, suam nobis amantissimam praesentiam, & amplexus dulcissimos amulatus, humilique laude, & intima gratiarum actione, ad diuinarum diuitiarum pelagum (unde cuncta dona profluunt) reuertentibus, omnes animae nostrae vires ad seipsum trahere nititur, inferiorem animae partem eleuans, & exornans. Corde vero sic ad tantarum deliciarum conuiuium inuitato, mox toto affectu hiantibus arterijs se dilatat, & expandit, ac omnes animae vires ad pacis, & charitatis vnictinium toto se desiderio preparant, & ornant. Haec autem inuitatio, est quaedam aeterni solis illuminatio, cor ipsum tantae delectationis gaudio tam patulum reddens, ut nulla queat humana virtute recludi. Et ideo cor intrinsecus vulneratur, & amoris lationem patitur, sed non tristitiam: quia amoris vulneratio, est dulcissima passio, & grauisima poena. Est etiam verissimum signum post futuram sanitatis, causans pariter gaudium, & dolorem. Nam sic vulnerato splendidus sol iustitiae Christus radios infundit suae claritatis, & ad suam rursus unitatis complexum inuitans, cordis vulnus renouat, & relidit. Porro Christo per gratiam suam inuitante, & ad vnionis osculum corde se totis viribus erigente, nec tamen unitatis

Corde
appetit.

Vulnus
amoris.

unitatis copulam consequi prævalente, mox in languorem incidit spiritualem. Et sic recens feruor, additus priori, corporis humores absque labore externo adurit, consumit, & siccat. Sed ne palles lector sane: nam languor iste *non est ad mortem*, sed vt manifestentur opera Dei. Sic namque felici anima diuini complexus osculum consequi non valente, & eo carere non volente, amoris impatientia generatur, tam exteriora, quam interiora intolerabili aestuatione perurgens. Qua durante, nullius eam vsus creaturæ delectat; omnia sustinere parata, vt id, quod amat, obtinere valeat. Nam amoris impatientia cor amantis comedit, & sanguinem eius bibit, quia validior est omnibus gradibus spiritualis ardoris. Vnde etiam hoc in gradu feruor cordis internus validior est cunctis gradibus huius spiritualis, corporalem naturam absque exteriori labore conterens intrinsecus, & consumens, fructusque spiritualium virtutum magis decoquens, & perficiens: quia radij diuinæ claritatis plerumque tanto feruore cor impatientis amatoris inuunt, quod intimum sanguinem faciunt ebullire. Nam aliquando tam anheloso desiderio, & aestuanti impatientia cor impatiens, à carcere corporis absolui desiderat, vt illi quem diligit vnatur, vt se se vix in hac mortalitate sustinere valeat, cum Apostolo clamitans: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Quo fit, vt oculis cordis in cælum totus intentus, caelestem aulam plenam gloriæ contempletur, & dilectum suum gloria, & honore coronatum, vbertate voluptatis suæ Sanctos vniuersos inebriantem, se verò velut exulem à patria, multisque calamitatibus circumdatum. Et hinc interdum nascuntur lachrymæ, & gemitus, & anhelosa desideria multiplicantur. Quæ lachrymæ cor illius tepore roris fluo, vel in modico refocillant, vtiles profectò naturæ corporeæ ad seruandum valetudinem corporalem, quò sic facilius amoris impatientia toleretur, vt salus, & vita corporis non amittatur. Huic autem impatienti amoris nonnunquam* spirituales gratiæ conferuntur. Nam interdum in *excessu*, vel excessum spiritus rapiuntur, & de veritate sibi, vel alijs necessaria verbis aut imaginibus corporis aut similitudinibus spiritualibus edocentur, vel etiam de futuris eis aliqua reuelantur: quæ visiones, vel reuelationes dicuntur. Quæ si fuerint Angelo operante Dei virtute, figuris imaginarijs exhibitæ, in speculo imaginationis ostenduntur. Si verò fuerint veritates intellectuales, vel

Ioan. 11.
Languor anime amantis.

Rom. 7.

Lachrymæ amoris.

* Alias speciales.

Reuelationes fieri multis modis.

Zzzz 3; fini

similitudines aliquæ spirituales, quibus seipsum Deus utcumque reuelat, oculis intellectualibus ingeruntur, & quantum facultas suppetit, verbis deponi possunt. Aliquando etiam in mentis excessum amator impatiens rapitur, licet non penitus extra se, in quoddam scilicet bonum incomprehensibile, quod iuxta e. m. modum quod vidit, vel audiuit (quod in hoc intuitu simplici idem est) nullis valet sermonibus explicare. Et hoc solus Deus, absque alicuius creaturæ adminiculo, operatur, & raptus vocatur. Quandoque verò Deus subitis fulminibus coruscet in spiritu, quæ scilicet ictu brevissimo splendescencia spiritum supra semetipsum velut in momento rapiunt, sed ipso lumine mox disparente, reuertitur ad seipsum. Et hæc est solius Dei præcipua quædam, & excellens operatio, quæ reddit eos intellectuali lumine coruscetos, quos dono tam singulari visitare dignatur. Interdum denique patiens amoris impatientiam, spirituali quodam lumine (Deo, quo placuerit medio, id agente) irradiatur. Ad cuius luminis blandam faciem, appetitiua cordis affectio medullitus delectata, dum in occursum illius impetu se flammeo valenter erigit, mox, sicut *mustum absque spiraculo nouus dirumpit lagunculas*: ita cupido cordis ex occurso luminis huius, tanto torrente potatur insolitæ voluptatis, vt liberalitatem noui gaudij, quod ob angustiam proprii captus intra se minime continere sufficit, voce corporea eructare cogatur, & iubilus nuncupatur. Qui est gaudium cordis, quod nec verbis explicari potest, nec penitus reticeri; sed inuitabiliter velit nolit extrinsecus reboat; proprias vices seruans, donec exercitium illud omnino consummauerit. Interdum etiam tantam Deus impatienti cordi dulcedinem suauitatis infundit, vt cor in delitijs veluti piscis in aquis innatet. Quidam denique intima deuotione suspensi, reuelantibus Angelis per somnia crebrius edocentur, sicut *Angelus Domini Ioseph in somnis apparuit, dicens: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam.* Et iterum: *Surge, & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum.* Et iterum cum reuersurus erat ex Aegypto. Multisque locis Legis veteris ab Angelis hominis edoctos per somnia reperimus.

Iob 32.

Iubilus.

Math. 1.

Math. 2.

Reuelationes falsæ.

Hic tamen diligentius intuendum est, quod multi vigilias sensuum inueniuntur obseruare, qui multarum cogitationum immersionibus, quasi quibusdam reuelationibus, suo iudicio se reputant abundare, vel etiam miranda per somnia videre. Sed hi, quia sensuum nego-

negotijs intendunt, impatientiam amoris ignorant, vulnera charitatis nesciunt: sed dilectionis languore minime detenti, sani & agrius elanguescunt. Nam angelus Satanae, se transformans in *Angelum lucis*, 2. Cor. 11. ad deceptionem insipientium, incautorum, vel elatorum, qui pleni sunt vanitate, & vacui charitate, lumen quoddam phantasticum infundit intrinsicus, à quo se sentiunt, veluti sacco penitus obuolutos. Et quia semper ad tales nouitates & reuelationes aspirant, in hoc lumine multa mirabilia per imagines phantasticas percipiunt. Quedam enim diabolus immitit cogitatui, quasi diuina fuerit inspiratio: quae quidem aliquando vera sunt, sapius autem falsa. Et haec nimis gaudent ab inexpertis acceptantur, & tanquam diuina stolidè venerantur, ac in talibus incrimo cordis gaudio delectantur. Quo fit, quòd ab inani gloria paulatim depasti, virulento pabulo, diuini amoris affectum iniiciunt. Aduertens ergo Satanas misellum fatuum vanis visionibus delectari, vices multiplicat, visiones ingeminat, vt infelicem illudat, donec tandem immisionibus friuolis ingesta, veraciter asserere, & pertinaciter defendere non formidat, simul cum operum suorum fructibus in barathrum serpentinae seductionis, & maledictionis ruiturus in aeternum. Qui verò per vias praemonstratas inceserint, quamuis possibile foret huiusmodi diabolico lumine quandoque tentari: difficile tamen esset eos per hoc aliquatenus superari. Haecenus de triplici gradu huius consurrectionis dicta sufficiant.

De quarto gradu huius consurrectionis, qualiter exercetur in calicis sanitate, & infernali languore. Cap. XIII.

Vlto de tribus gradibus consurrectionis secundum partem hominis inferiorem, qui perficiuntur in prosperitate & affluxu diuinae gratiae, iam prosequendum de quarto, & supremo gradu eiusdem, qui perficitur in aduersitate, & retractione diuinae gratiae. Pro quo sciendum, quòd qui peruenire desiderat ad perfectam diuinam unionem, necesse est, quòd Deo viuat secundum sui totalitatem, ita quòd diuinae gratiae, & inspirationi satisfaciat, & in omnem perfectionem virtutum ac spiritualium exercitiorum subsequatur. Sic, inquam, in Deum per charitatem eleuatus, & sibi suisque operibus perfecte mortuus, sicque cum viribus suis cedens super informationem incomprehensibili veritatis (quae Deus est) patiendi sui, cupiat. Et sic viuendo potest in virtutes egredi, ac moriendo in Deum ingredi. In quibus omnis

Zzzz 4

nostra

nostra perfectio consistit. Quae duo simul iuncta, sunt sicut materia, & forma; corpus, & anima, sicut postea latius videbitur. In his autem duobus exercitijs clarificatur quis in intellectu, dicitur & superfluit in sententia, & affectu. Unde setorum dirigit ad Deum erectis viribus, puris intentionibus, vigorosis desiderijs, argumentosis viuacitatibus. Hinc etiam facit eum amor in omnibus esse sui iuris, quia sequitur amorem in omnibus impulsibus suis, & qualitercunque moueatur ab eo, semper in amore, & virtutibus proficit.

Motus amoris.

Amor autem mouet vnumquemque secundum exigentiam suae dispositionis, habilitationis, & exercitationis, quia gratia naturae cooperatur & exercitijs. Vtilissima tamen eius motio consistit in duobus, scilicet in caelica sanitate, & infernali languore: quorum vicissitudinem omnem amantem spiritum sustinere necesse est. Hinc etiam utrique conuenientibus sibi exercitijs fideliter correspondere debet.

Sanitas caelica.

Nam caelica sanitas ipsum eleuat super omnia in quandam imperturbabilem libertatem, Deum, secundum omnifarium desiderium cordis, & animae, laudandi, & amandi. Cum enim Deum quis in se sentit cum multitudine diuitiarum suarum, hanc sanitatem adeptus est, quia ex hoc sapiens efficitur, illuminatus ratione, profluus doctrinis caelestibus, & anagogicis, feruidus, & largifluus, charitate superplenus, & ebrius spirituali laetitia, & sententia, fortis, & agilis, ac industrius in prosecutione diuini beneplaciti: & alia innumerabilia consequitur, quae sola docet experientia, sicut in praecedentibus tactum est, & in sequentibus prosequendum.

Languor infernalis.

Languor autem infernalis hominem deiecit in omnem desolationem, & priuationem omnis saporis, & consolationis. Licet enim interdum caelica sanitas seipsum ostendens confidentiam, & spem ingerat, cui vix contradici potest, statim tamen iterum deiecit in desperationem, a qua vix subleuari, vel consolari potest, quasi nunquam electus esset a Deo. Tunc enim sentit se miserum, & peccatorem, quasi nullam de Deo, vel vita spirituali motitiam habentem. Omnis consolatio creaturarum est ei desolatio, cum tamen ex altera parte diuina consolatione penitus sit priuatus. Inter has ergo duas mensas famelicus sedens, & desolatus, facta sunt ei

Psal. 41. Sagitta diuina probationis prima.

lacrime eius panes die ac nocte.
Hic igitur confurgit quartus gradus spiritualis resurrectionis, secundum partem hominis inferiorem, quo diuini splendoris ac feruoris subtractio, & amantis desolatio interiorem animae partem, ad altio-

altiora virtutum exercitia prouehit, & nouo vitæ spiritualis ornatu decorat. Nam ipse quondam opulentus, & omni suauitate refertus, ac amoris ardore astuans, iam se pauperem inuenit, & tepidum, à Deo derelictum, & ab omni dulcedine desolatam, *sedens* que cum Iob in sterquilino desolationis, & praterita considerans, querulatur, & dicit: Nonne tu eras ille quondam potens, & diues inclutus, & nullius indigens, qui terram despiciens, in caelestibus versabaris, nec ullis Dei donis contentus, ad solius deitatis inhiabas amplexus? Vbi nunc virtutum diuitia, amoris delicia, suauitates consolationis interna, præ cuius dulcedine, dulcibus lachrymis, flammis suspirijs, mellitis laudibus, desiderijs, & gratiarum actionibus deuotissime redundabas? Et hæc est prima sagitta diuinæ probationis, qua discernuntur serui fideles ab infidelibus. Sed, pro pudor, quam multi sunt in quibus diuina consolatione subtrahita, charitatis, & perfectionis feruor infrigescit, ita quòd in virtutibus, & operibus bonis protinus labefacti, carnis mollitiem, & corporis quietudinem etiam extra discretionis regulam concupiscunt: Quia nimirum nonnulli diuini optant consolationibus refici, si tamen has sine suis laboribus valeant adipisci: sin autem, in creaturis venantur solatia, à quòd interdum damnosa sequuntur pericula. Quidam etiam pusillanimes, & renelli sibi videntur, & ideo quicquid humanitatis, & solatij suo corpori quiescent exhibere, totum sibi necessarium suspicantur. Sed meminerint scriptum esse: Quia Dei sapientia non habitat in terris *suauiter uiuentium*. Et hi quicquid licet mortale vitium statim non incurant, ardor tamen deuotionis minuitur, & internum cordis exercitium præpeditur, ac diuinæ suauitatis, virtutumque sapor obtunditur. Quidam autem post acceptas diuinæ suauitatis epulas, ad tempus à Deo derelinquuntur, licet non vsquequaque: qui plerumque instabilitatis agritudine laborantes, diuersis inordinatis appetitibus agitantur. Nam hodie modum vnum eligunt viuendi, cras autem alium, sicque infinitis circumferuntur inconstantijs. Cuius ratio est, quia cordis intentione, & industria plus virtutum operibus & exterioribus cultibus inuigilant, quam Deo diligendo, & ad eius unitatis complexum anhelando. Vnde quamuis per hoc gratia non amittitur, eò quòd in virtutum actibus Deus intenditur, inconstantia tamen animi enutritur, quia supra omnia virtutum exercitia in Deum animus se quiescere non experitur. Vnde thesaurum preciosum ignorans

Iob 2.

Infidelitas
in derelictione.

Iob 28.

Amici instabiles.

A a a a

rans

Natura
quæritio.

rans in agro suo gerit absconditum, quia quem in semetis virtutibus, & operum gyronagus quæritat, hunc supra suam intentionem, & omnem virtutum, & exercitiorum multitudinem, in suæ mentis solitudine non habet. Ut igitur inconstantiam suam curet, super omnia in Deo, & in eius unitate sublimi requiescere discat. Quidam denique ad Deum eriguntur, intentione quidem recta, sed non simplici, cum aliquo scilicet extraneo iuxta posito, quod sub eadem intentione pariter extraordinariè quæritur. Vnde in omnibus, quæ agunt, natura quod suum est occultè venatur, eis nihilominus plerumque quæsitio- nem hanc ignorantibus, utpote propriam notitiam non habentibus. Et hi similiter vitam suam diuersis modis mutare proponentes, & diuersa consilia quærentes, hodie vnum eligunt confessorem, cras alium. Et sicut importuni sunt in exigendo consilium de singulis, sic raro consilium cuiusquam exequuntur: sed in consilijs sibi vituperata defendere, reprobata excusare, & probare, damnata verò saluare conantur. Et quidem occultus amor sui, & elatio cordis abscondita, huius constantiæ potissima sunt fomenta. Et hi oram inferni lubrico pede perambulant, in profundum barathri, si paululum nutauerint, prolapsuri.

Sagitta di-
uinae pro-
bationis
secundæ.
T. b. 12.

Ceterum, qui in hac tentatione serui fideles inueniri fuerint, illos Deus secunda probationis sagitta aggreditur, sicut Tobia dictum est. *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.* Hi namque non solum spiritualibus consolationibus denudantur; sed in super infinitis tribulationibus, & tentationibus exponuntur, tam spiritualibus, quàm temporalibus. Qui tantis calamitatibus fracti, si necdum ad amicitia perfectionem peruenerint, iam incipiunt desperationis lapsum timere, & in desperationis limen impingere, veluti in stationis ultimo termino constituti. Et hic quidem amici veri fidelitas comprobatur. O verè fidelis amicus, qui circumdatus undique tribulationibus innumeris, dicebat: *Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo.* Cuius fidelitatem si quis voluerit imitari, confidat se à Deo non odiosè, sed amorosè derelictum, humilique corde retrahat, se nihil habere, quod non acceperit: & ideo, sicut gloriari non debuit, quasi non acceperit; ita nec nunc contristari debet, quod aliunde acceptum amiserit. Vnde sedeat cum Iob humiliter in puluere miseriarum suarum, & virtute crucifixi, quæ ut testis aruit, impatientiæ sanem radat, dicens: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut*

Fidelitas
vera quæ.
Iob 13.

1. Cor. 4.

Psalm. 21.

Iob 1. & 2.

sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum.
 Reuoluat, inquam, quomodo Christus in tantis angustijs & pressuris suae passionis & mortis, à dilecto Patre fuerat etiam internis delectationibus priuatus secundum inferiorem hominem. Insuper ab inimicis erat illusus, vilipensus, innumerabilibus iniurijs affectus: tandem ignominiosissima morti addictus est & crucifixus: obediens tamen in omnibus dilecto Patri permansit vsque ad mortem, cum tanta patientia, mansuetudine, & inextinguibili amore, crucifigentium malitiam excusans, veniam pro eis deprecans, omnes conuertentes in suam gratiam recipiens. Et nos similiter si viuentes in angustijs nobis omnino morimur, tunc *omnino nobis in bonum cooperantur.* Nam Christus cum se totum obtulit voluntati Patris, in hac sua renuntiatione amor eius tanti vigoris & ardoris erat in spiritu, tantaque pressura & angustia in natura, quòd omnia membra eius superbenedicta sudorem sanguineum sudabant decurrentem *in terram.* In qua sui ipsius renuntiatione nos sibi vendicauit amore suo ad seruendum ei: in passione verò & morte debitum nostrum soluit, vt sui iuris essemus, morientes vitijs, concupiscentijs, & omni prorsus proprietati. Si ergo eum sequi cupimus, propriae voluntati renuntiare iubemur, & eius beneplacito per omnia subditi: & sic eius emptio confirmatur in nobis. Debemus etiam restringere sensus, deuincere naturam, tollere crucem, sequi Christum, vt sic ei debitum pro nobis solutum sollicitè reddamus, quia per eius mortem & nostram voluntariam poenitentiam eidem vnimur, & serui fideles efficiamur. Sed ubi nostrae voluntati etiam in aduersis morimur, vt eius beneplacitum fiat velle nostrum & desiderium, ibi eius dilecti amici efficiamur. Moriens ergo sibi, diuino beneplacito totaliter se offerat, dicens: *Fiat voluntas tua,* tam in aduersis, quàm in prosperis. Totus enim tuus sum Domine. *Tolle quod tuum est, & vade:* quia paratum me senties ire, siue in infernum, siue in paradysum, si tuae dulcedini sic complacuerit. Et sic renascimur spiritualiter, à Spiritu sancto verè liberè effecti, quia spiritus noster per amorem eleuatur in vnitatem diuini spiritus, libertatem vnam cum Deo possidens. Qua libertate spiritus noster supra naturam propriam eleuatur, id est, supra pœnas, labores, angustias, perplexitates, sollicitudines, timores mortis, inferni, vel purgatorij, & supra omnes aggrauationes, quae contingere possunt in corpore & anima, in presenti & in futuro; quia

Luc. 23.

Rom. 8.

Luc. 22.

Abrenun-
tatio.

Matt. 6.

& 26.

Matt. 20.

consolatio & desolatio, dare & accipere, vivere & mori, & similia, subter amorem illam remanent libertatem, qua spiritus eius unitus est spiritui diuino. Vnde etiam nebulosa illa tenebrosa cito pertransierit, & claritas solis iustitiae totam regionem maiori gratia & consolatione perfundet, quam ante. Quod utique meruit per abnegationem seu abrenunciationem sui ipsius, & humilem vnicordiam diuinae voluntatis in omnes angustias & tribulationes. Et ideo gratia Dei clarificabit & adimplebit omnia interiora eius. Et tunc sentiet quod eum Deus diligit, & ipse Deo placeat & in hoc tota natura eius interna consolatione replebitur, ac sanguis eius in venis mirabili calore quasi bullire videbitur, ad omnia membra diffluens. Cor etiam oblectatione vehementi seipsum expandens, exhibet ad opulenta mirra donorum & gratiarum altioris vitae recipienda. Sic affectiua virtus ad Deum aspiratione mirifica se patulam reddit, velut flamma quaedam ignea deuotionis internae cum laude & gratiarum actione. Dehinc anima declinat in detestationem & indignationem sui ipsius. Ratio quoque defectus & negligentias multiplices ostendit, in quibus sibi ipsi displicet, indignum se reputans diuinis consolationibus & beneficijs, dignumque desolationibus vniuersis, licet Deus sola sua infinita largitate dona sua tam largiflue communicat. Et in hoc magis in Dei laudem & gratiarum actionem animus accenditur. Sic iugiter exerceat ascensum in Deum per inflammata desideria, & descensum in seipsum cum humilitate & despectione propria, ut sic in utroque quotidie proficiat, ut diuina gratia profusus affluat, & affectus in laudem & gratiarum actionem accrescens, in se deficiat. Tunc enim quicquid rependere potest, quasi nihil sibi videbitur, respectu illius, quod rependere desiderat. Et in hoc desiderium vulnerabit cor eius sensibili dolore, qui dolor augetur & renouatur in exercitijs anhelosi amoris ad Deum. Et haec est tertia probationis sagitta. Vnde quandoque videbitur languenti, quod cor & sensus dilaniabuntur & dirumpentur, & tota natura desideriosis consurrectionis impulsibus mori & deperire debeat, efficacia amoris impatientis agitata. Dum igitur impatiens amator sic astu diuini amoris vulneratus & languidus ardore continuo per impatientiam deoquitur & detorretur, flamma desiderij & affectionis in dies accrescente, quandam intolerabilem cordis angustiam incurrit, velut si parturiens pariendi facultate priuetur. Quo fit, ut dum

Sagitta di-
uinae pro-
bationis
tertia.

intuitu vicatio, nunc vultus cordis, nunc vultum amati contempla-
ri non desinit, siccitate crescente (quæ lima caloris est) simul crescat
& ardor impatientiæ, & dolor angustia. Et hæc probantur occulti fi-
lij Dei. Nam aucto languore, tandem id agitur, vt quemadmodum
arbor in arido, sic ipse in nimio æstu totus deficiat & arefeat, ac mat-
tyr amoris effectus cor, oraliter moriens, purgatorij nefcius, amo-
ris igne purgatus, ad patriam supernam euolet. Veruntamen licet
huiusmodi secure moriatur, quem nimius languor amoris viuere
non permittit, arbor tamen, dum fructus ex se speratur vberior, non
est aliquatenus euellenda. Hinc licet omnes patientes amoris impa-
tientiam sub hoc exercitio languere necesse est, nequaquam tamen
omnes moriuntur, discretionis regimine gubernati. Et ideo tales
fortes sint in expectando dilectum, prudentes aduersus diabolicas
invidias, visiones scilicet, & immisiones, nec stolidam facilitate mo-
ri eligant, sed semper Dei laudes, sibi que nouas virtutes, patienter
uiuendo, procurent, ac rationis moderamine quantum value-
rint se compescentes, & tempus à Deo præfixum expectantes, viam
amoris regiam, quaqua versum duxerit, per amara, dulcia, læta, vel
tristia, ac similes amoris impetuosi turbines libera fronte gradiantur.
Tandem enim tempore constituto, contemplationis alas reci-
pient, & volatu celerrimo, Dei visuri arcana, calorum abdita pene-
trabunt.

*De consurrectione vitæ speculatiuæ, & spiritualis, secundum viros
animæ superiores, id est, secundum mediam partem
hominis. Cap. XIII.*

EXpediri de consurrectione spiritualis vitæ, quantum ad partem
hominis inferiorem, iam prosequamur eandem, prout in super-
rioribus animæ viribus feliciter actitur. Quam utique fidelis
anima promeruit in eo, quod de cunctis suis desolationibus per mor-
tificationem propriæ voluntatis, interni gaudij sibi libamentum con-
fecit, & in Dei manibus cum illo se offerens, de eo, quod ad honorem
suum pati sibi concesserit, iucundatur. Hoc enim, ni fallor, si sic per-
fecerit, nunquam tam intimo gaudio refectus fuit, quia nil puto dul-
cius amatori, quam vt se sentiat omnino sub dilecti sui voluntate re-
ductum, si tamen per omnes prædictos gradus prius ascenderit, quam-
uis non omnibus modis prædictorum exercitiorum usus sit. Non

Aaaaa 3 enim

enim omnes necessarios esse dicimus, sed tamen fundamenta virtutum, quae sunt humilis obedientia in agendo, & mortificatae voluntatis patientia in sustinendo, omnino esse necessaria confirmamus. Quia cum quicquid amor dare voluerit, vel auferre, in hoc pacem & complacentiam inuenit, & se perfecte renuntians, in Deum per amorem, ad prosequendum diuinum beneplacitum, secundum sui totalitatem transfuderit, in hoc eius spiritus immobilis, & liber perseverat, eò quòd in aduersitatibus sine retractione voluntatis ambulat, & habilis effectus cum Deo immediatam vnionem experiri meretur. Propter omnimodam enim voluntatis vnionem Deum in se sentit secundum plenitudinem gratiarum & donorum, quasi viuendam sanitatem essentiae suae, & omnium operum suorum. Et ex inde tandem sequitur vigorosa quaedam consurrectio, partem hominis superiorem, scilicet supremas animae vires, illuminans, ad perfectionem deducens, ampliori gratia & dignitate ditans, ipsiusque Dei maiorem similitudinem imprimens, ita quòd in ea Deus fulgentiori claritate coruscans, opulentas influentias donorum suorum ingerit, spiritum nostrum stabilienti, clarificantium, & locupletantium. Sed hac influentia diuina exigit effluxum, & cum omnibus infusis diuitijs in suam originem petit refluxum, omnia collata reperens cum virtute, & amplius exigens, quam vlla soluere posset creatura. Et in hac consurrectione Deus occurrens, multa mirabilia reuelat: nec mirum, quia gradus eius, & habitudo sublimior est & Deo similior, quam prioris, eò quòd supremas vires animae insignius ad actualitatis suae perfectionem deducuntur.

Vnio immediata voluntatis dicitur hic, qua voluntas plenissime ita solida Deo adheret, ut nullius eius donum amet, sed siue concedatur, siue auferatur, nihil omnino curat: eiusque beneplacita voluntate contenta.

Fons trium riuulorum.

Riuus operationis diuinae in memoriam.

Hanc igitur consurrectionem, quae in plenitudine diuinae gratiae peragitur, cooperante propria indultia & argumentositate, simile possumus fronti tribus riuulis diffluenti. Est autem fons iste plenitudo gratiae in vnitate spiritus infusione diuina saturientis. Quia gratia fontaliter in vnitate spiritus nostri se tenens essentialiter immanedo, tribus riuulis operationis diuinae deriuatur in tres intellectuales animae vires, velut in tres alueolos actualiter se diffundendo. Primus ergo riuulus ab vnitate spiritus in ipsam vim memoratiuam diffuens, est quaedam mentalis, simpla & vniformis serenitas, nullis qualiumcunque formarum discretionibus variata, sed supra omnia sensibilia vel sensitua, phantastica, imaginaria, ac vniuersa praepedieta, memoriam eleuat, & in vnitate spiritus stabile reddit. Nam à summis ad ima aquarum more defluitans, vniuersos alueolos virium tam supremarum, quàm infimarum pertrahit, & eos more marini refluxus ad sua recurrere originem,

nem; super omnem multipliciter & officiorum occupationes sustol-
lit, ac mentalem in homine simplicitatem creans, tribuit *vnitatem* Ephes. 4.
spiritus in vinculo pacis. Sic homo secundum intellectualem memo-
riam, velut in serenitatem ætheream eleuatur, & ab omnium forma-
rum incurfibus, & temporalium mutabilitatibus deputatur. Nam
per hoc simplex, serenum, & infusum sibi lumen inuenit se recolle-
ctum, stabilitum, penetratum, & anchoratum in vnitatem suæ mentis,
& in nouum spiritualis vitæ gradum eminentiorem prioribus consti-
tutum. Et hic vnitatem spiritus sui, veluti quandam propriam possi-
det mansionem. Ac vnitas ipsa per Dei dona simplicemque intentio-
nem ad illam excellentissimam inclinabitur vnitatem, in qua cum
omnibus Sanctis Pater & Filius nexu sancti Spiritus sunt vniti.

Secundus autem ritulus ab vnitatem spiritus in ipsam vim intelle-
ctiuam defluens, est quedam spiritualis claritas, influentia sua no-
strum intellectum, & rationem ad quatuor virtutum exercitia cogno-
scenda, & ad arcana sacræ Scripturæ discretionis acumine penetranda,
multiformiter illustrans, & reuelans in omnibus virtutibus lucu-
lentissimam veritatem. Vnde sicut sol materialis radijs suis vniuer-
sum perlustrat, clarificat, & fecundat mundum; sic diuina claritas,
quæ (prout hic sumitur) est quedam interna apparitio Dei, scilicet
intelligentia quedam ex Deo fluens, quæ nostram internitatem aper-
tam conseruat, & intellectum nostrum super omnem tumultum ima-
ginationum & cogitationum in puro quodam & nudo silentio su-
perexaltat. In quo noster intellectus attingit ipsum eloquium Dei,
quod est internum quoddam susurrum; faciens nos intelligentes.

Quo nimirum habiles efficiuntur, ad suscipiendam *omnem veritatem*, Ioan. 16.
quam nos Dei spiritus intrinsecus edocet. Et sic noster intellectus
ad eloquium Dei semper eleuatus permanet. Hæc, inquam, claritas
in superiori mente resplendens, effundit in omnes vires inferiores,
lucidos & splendentes radios, scilicet sapientiam, scientiam, clarum
intellectum, rationalem considerationem & discretionem in omni-
bus virtutibus, quibus in anima regnum Dei perornatur. Sed amor,
qui Deus est, sine mensura regnat in puritate spiritus nostri, veluti
carbonum ardentium flamma stridens, igneo amore incendens &
inflammas cor nostrum & voluntatem, sensus & affectum, & omnes
animæ vires in amorem modinescium, & impetuosum transferens,
prout postea clarius videbitur. Veruntamen efficacia claritatis hu-

ius nequaquam nostræ facultati subiacet, licet nostris ingiter insit animabus; sed Deus secundum inuestigabile beneplacitum suæ voluntatis, eam pro loco & tempore pandit & abdit, dat & accipit, & ad nutum suum silere facit & loqui. Illustrati tamè lumine claritatis huius, reuelationibus, aut attractione superiori necessario non indigent, quoniam eorum vita, conuersatio, mansio, & omnis intrinseca habitudo, super sensualitatem existit in spiritu, vbi Deus ipsis vel alijs necessaria, quæ voluerit, reuelat. Hic igitur oculis suis intellectualibus iam clarificatis prouidè consideret, an in omnibus perfectam Christi similitudinem gerat, non solum secundum humanitatem, sed etiam secundum eius diuinitatem, quia *ad imaginem & similitudinem* Dei creati sumus. Deinde se ad intellectualem eleuet veritatem, scilicet, sublimem Dei naturam cum personalibus proprietatibus & attributis, quantum creatum lumen ostendere sufficit, considerans. Quia nõ decet tam immensæ bonitatis naturam insecunditate mortua sterilesce, sed in inuestigabilis excellentia virtutibus & operibus ditescere. Consideratur enim diuinitatis natura, vt immensæ quædam simplicitas, inscrutabilis profunditas, inaccessibilis altitudo, incomprehensibilis latitudo, æterna longitudo. Vt silens quædam & tranquilla caligo, vasta solitudo, requies æterna Sanctorum, commune fruibile suipius & omnium beatorum: & plura similia miranda considerari possunt in hoc infinito pelago deitatis. Porro, licet propter nostrorum sensuum rusticitatem, quibus & per quos loquimur, sensibiles similitudines proferimus, in veritate tamen bonum immensum & simplicissimum intellectualibus oculis aspicitur. Deinde consideret personarum proprietates, & attributa, Patrem scilicet omnipotentem esse potentiam & maiestatem, creatorem & conseruatorem, motorem, principium & finem causamque primariam omnium creatorum; Ac Filium eius vnigenitum in inuestigabilem esse sapientiam & veritatem omnium creaturarum, vitam & exemplar, artis paternæ regulam infallibilem, deitatis oculum abdita cuncta peruidentem, gloriæ paternæ splendorem, electos iuxta singulorum merita perlustrantem. Spiritum denique sanctum incomprehensibilem esse largitatem charitatis, misericordiam inestimabilem pietatis, pelagum inscrutabilis bonitatis, torrentem cælicolas omnes inebriantem indeficientis voluptatis, flammam igneam omnia in fauillam redigentem, deificæ vnitatis preparatorem, & introductorem ad gaudium æternæ felicitatis, nexum & complexum Patris

Genesi.

Consideran-
do quænam
in diuina
natura.

Consideran-
do quænam
personarum
proprietates.

Patris & Filij, omniumque Sanctorum in fruendo delitijs ac diuitijs deitatis, ac infinita similia. Denique licet incomprehensibilis plenitudo diuitiarum Dei nos in admirationem operum diuinorum sustolat, præcipue tamen largiflua communicatio diuinæ naturæ, stupore suæ effluentis super omnia redditæ onitos. Cùm scilicet cõtemplamur incomprehensibilem deitatis essentiam esse commune fruibile Dei & omnium beatorum, ac diuinæ personæ, se suis effluxibus & operibus communicare (in bonis gloriæ, gratiæ, vel naturæ, in supernaturalibus vel naturalibus) omnibus creaturis, rationalibus, irrationalibus, intellectualibus, materialibus, & immaterialibus, pro dignitate, captu & indigentiâ singularum. Et hinc ei nascitur admiratio quædam ineffabilis, ex qua sublimis oritur in diuina bonitate confidentia, quoddamque præcipuum internum spiritus gaudium, cunctas animæ potentias, & ipsam spiritus vnitatem penetrans & complectens. Ex quo nimirum denuo tertius riuulus oritur ab vnitatis spiritus in ipsam vim amatiuam defluens.

Riuus diuinæ operati-
onis in vim
amatiuam.

Hic autem riuulus est infusio quædam ignis spiritualis, voluntatem amore silentiæ tranquillo penetrans & accendens, ac magnificis diuitijs & delitijs inundare faciens. Nam gaudium prædictum sancti Spiritus & afflatio diuini amoris ex plenitudine fontis gratiæ riuum istum eliciunt voluntatem ignea qualitate succendentem, & in vnitatis fauillam omnia redigentem, omnes animæ vires opulentis muneribus ingenuitate præcipua perfundentem, ac amorem quendam, eò subtiliorem & laboris expertiorem, quo spiritualiorem in ipsa voluntate creantem. Calor autem huius ignei amoris tam vehemens est, quod totos nos per ardorem comburere & inflammare nititur. Qui cùm perfectè spiritum in vnitatis complectitur, tunc spiritus viuacitatem attingit, abyssales Dei diuitias spiritum degustare faciens, ita quod omnia interiora eius mirabili quædam oblectatione commouentur. Et exinde protinus anhelatio confurgit & consistit in amoris vnitatem. Nam spiritus amans diuinam amorem inuocat, vt in abyssum suæ infinitatis illum deuoret & consumat, vbi vniuersi spiritus in operibus suis deficiunt, & ipsi fruiioni cedunt. E contra verò diuinus amor in nobis permanens & nos in ipso, ac omnia bona opera nostra nobiscum operans sine voce, cùm intellectuali impresione, clamore valido iugiter ingerit, dicens: Soluite quod debetis, amate * amorè vos æternaliter amantem. Hac enim vox est excitatio vel agitatio quædam

Anhelatio
in amoris
vnitatem.

* Aliàs a-
matorem.

Bbbbb

interna

interna in nostro spiritu, omni tonitruo materiali terribilior, cuius clarificatio calum nobis apperit, & lumen aeterna veritatis ostendit.

Amor sine
silio.

Et quia nunquam amor silet, quanto plus amamus, tanto ardentius amare concupiscimus, donec ardor amoris tam intemperatus efficitur, quod ipsum amoris exercitium inter nos & Deum vadat, & redeat, more fulguris coruscantis, & tamen comburi non possumus. Is igitur, cui riuuli praedicti infunduntur, spiritualis efficitur, & diuino lumine luminosus: quia gratia in vnitatem spiritus, veluti fons viuus scaturiens, per potentiarum riuulos effluens, suae fecunditatis efficaciam, virtutum operibus manifestat: sed refluxum omnium riuulorum ad originem suam locum expostulat. Nam Deus mare quoddam est infinitae magnitudinis, fluxum iugiter faciens & refluxum, ac electorum mentibus infundens aquas gratiae vel gloriae, iuxta dignitatem vel indigentiam singulorum, easque cum alucis suis vniuersis, vsque ad minimam guttam, etiam cum visura repetens & resorbens. Praecipue tamen exigit (vt dictum est) a nobis diligere iuxta magnificentiam suae dignitatis.

Deus cur
comparatur
mari.

Amor beatorum
qualis.

Quod quia nulla prorsus creatura perficere potest, omnis amans spiritus in hoc salutare mandatum deficit. Vnde fidelis amator solvere cupiens quod periturum, summis innixus viribus proprium modum excedit. Et in ipso excessu vagabundus diligit sine modo, totisque precordiis volens, sed nequies opus perficere virtutis infinitae, cum tamen finita sit virtus omnium creaturarum. Sed amor impatiens, nec de impossibilitate solatium accipiens, nec de difficultate remedium, licet sua deficientia labefactatus fuerit, vires tamen resumens ad praesumptum opus exequendum, toto spiritu renouatur, quatenus Deus iuxta suam exigentiam & secundum amoris desiderium diligatur. Huius denique rei gratia glorificati spiritus vniuersi iugiter in vnam amoris flammam conglobantur, vt exactum opus dilectionis, quod per se nullus adimplere sufficit, saltem in vnum flammeum amoris cuneum conglutinati, valeant aliquatenus consummare: quod tamen vniuersae creatura foret impossibile. Vnde amor vnum eligit ex duobus, aut opus praesumptum perficere, aut ardore superferendo liquefactus in sua deficientia prorsus annullari. Et licet neutrum assequi potest, in hoc tamen luminosa ratio mirifica voluptate iucundatur, quod dilectus suus tam diues & excellentissimae maiestatis est, vt omnem creaturam virtutem infinitum excedens, a nulla prorsus, quam a sua propria dilectione, pro magnitudine suae dignitatis ametur.

Electio a
moris.

De con-

*De resurrectione vite speculariæ & spiritualis, secundum partem
hominis supremam, id est, secundum unitatem essentie
ipsius anime. Cap. XV.*

Nunc ordine debito prosequamur exercitium spiritualis confur-
rectionis, quod celebratur in unitate nostræ essentie. Ad cuius
evidentiam primò sciendum est, quod unitas spiritus nostri ad
unionem spiritus diuini dupliciter se habet. Primò essentialiter: & sic
immediate naturaliter absq; aliquo vicissitudinis interstitio Deo con-
iungitur: quia spiritus noster iuxta summum & intimum apicè essen-
tie sue, sui exemplaris, ad cuius imaginè creatus est, impressione, lumi-
nisq; diuini vultus signatione semper suscipit, in habitatio Dei pepe-
tua naturaliter factus, & ab æterna immanatione diuinæ essentie posses-
sus, continuoq; semper diuinæ conseruationis affluxu frequentatus.
Hæc autè unitas spiritus nostri cum Deo, nequaquã sua virtute substi-
stit, sed in Deo manens, ex Deo manat, & à Deo dependens, in Deum
velut in suam æternam causam reflectitur, nec à Deo vnquam in æter-
num separabitur. Nam ipsa naturaliter inest nobis ad eò, vt si creatura
aliqua à Deo, id est, à sua causa eorum separaretur, protinus in nihilũ
decideret. Veruntamen hæc unitio, qua sic Deo naturaliter spiritus no-
ster est vnitus, nec sanctos nos efficit, nec beatos; quia ab omnibus æ-
qualitate naturali veraciter habetur, licet non æqualiter ab omnibus
experitur. Est tamen quodammodo causa primaria, & quasi materia-
le quoddam omnis sanctitatis, & principium beatitudinis.

Secundò verò unitas nostri spiritus, præter hanc essentialem habi-
tudinem, etiam potentialiter & operatiue se habet in semetipso, velut
in proprio personali esse subsistens. Et hic est fons & origo suprema-
rum potentialium ipsius anime, principium & finis omnis creati ope-
ris, tam naturalis quam supernaturalis creatura. Veruntamen unitas, in
quantum unitas est, non operatur, sed omnes anime vires, quouis mo-
do operentur, virtutem & potestatem ab origine sua recipiunt, id est,
ab ipsa unitate spiritus, in essentia sua personali originaliter subsisten-
tis. Vnde in hac unitate omnino necessarium est, vt vel Deo similis
spiritus per gratiam & virtutes, aut dissimilis per mortale peccatum ef-
ficiatur; quia sicut *ad imaginem*, ita & *ad similitudinẽ* Dei, id est, ad gra-
tia informatione creati sumus. Quæ, scilicet gratia lumen est dei forme
nos illuminans, & nostro Creatori nos assimilans, sine quo Deo super-

Unitas spi-
ritus creati
cum unita-
te spiritus
diuini quo-
modo se
habeat.

Unitio spi-
ritus nostri
cum Deo
quid effi-
ciat.

naturaliter vniri non possumus, quamvis imaginis impressionem, & naturalem cum Deo vnitatem amittere non valeamus. Ob quam causam Deus in nobis aptitudinem congruam susceptioni suae gratiae reperiens, instinctu suae liberalissimae bonitatis sibi nos vnificare, ac per

Hæc beatitudo in patria tantum permittitur, qui hoc eius semen, quod est gratia, in fine vsq; conseruauerint, secundum quã diuina fruuntur essentia, quæ Spiritus sancto naturaliter est communicata.

gratiam assimilare non differt. Quo spiritus noster in amorem fructuum immergõ felicissimo se profundat, & ex hoc ipso fit quædam vnio supernaturalis & mediata, in qua initium ac semen nostræ beatitudinis consistit. Ex ea namque ea, quæ Deo sunt naturalia, nobis autem supernaturalia, dona fluunt, vt tamen in ea spiritus amans super omnia naturalia requiescat. Nec est hic aliud nisi Deus, & spiritus Deo coniunctus & vnitus. In qua scilicet vnitare nos à Spiritu sancto suscipimur, & versa vice nos cum Spiritu sancto Patre & Filium suscipimus, totamque deitatis naturam. Cæterum, inclinatio fructiva spiritus in Deum super omnia requiem quærens, omne id in essentiali sua existentia supernaturaliter consequitur, & possidet, quicquid illic Spiritus sanctus naturaliter est adeptus. Porro in hoc omnis nostra beatitudo consistit, quod per gratiæ vel gloriæ mediũ, in essentialis vnitatis suae requiem spiritus introducatur: quia gratia via est, per quam venire necesse est in nudam ac simplicem essentiam suae vnitatem, cui Deus cum omnibus suis diuitijs liberaliter se infundit. Peccatum enim, quod solum est obex gratiæ tantum chaos tenebrarum & dissimilitudinis, inter potentias & essentiam (quam Deus inhabitat) interponit, quod essentiam suam spiritus noster vniri nequeat: quæ sibi vniue-

Profundatio spiritus creati in Deum quæ-

patria esset, & proprium quietis cubiculum, nisi per peccatum in regionem dissimilitudinis exularet. Ex quibus patet, quod Deus quibusdam medijs, gratia, scilicet, & donis multifarijs ad nos venit, cui versa virtutibus & exercitijs mediãtib; occurrimus. Et sic actualis iste concursus diuinis donis, nostrisq; virtutibus cum operatione spiritus mediãtib; perficitur, & felici consurrectione spiritus noster in vnitare suae essentiam Deo cõiunitur. De qua scilicet vnione sermo præsens loquitur. Hæc enim cõsurrectio cæteris nobilior, altiori gradu nos ad summum exercitiũ spiritus nostri sub creato lumine prouehit, magis ac magis semper in Deum profundat. Quæ profundatio similis est fluminibus sine cessatione & reuersione in mare defluentibus, quia mare est eorum proprius locus. Sic miro modo cum vnitare supernaturali solum Deum possidemus, tunc essentialis nostra demeritio virtutes omnes, & omne exercitiũ amoris supergreditur.

Ad ma-

Ad maiorem autem euidenciam sciendum, quod modus istius con-
 surrectionis excitatur & mouetur quodam intimo Christi tactu, spi-
 ritus nostri penetralia diuinitatis suae claritate tangentis. De quo non
 incongrue sponsa gloriabatur in Canticis, dicens: *Dilectus meus misit*
manum suam per foramen, & uenter meus intremuit ad tactum eius. Hunc
 autem tactum spiritus noster quasi non cooperans patitur, quia supre-
 ma potentia hoc tactu in unitate spiritus adunantur, solo Deo illico-
 perante.

Nam illic omnis operatio & ratio fatiscit, quia ratio diuino lumi-
 ne & magis virtus amatiua sentit hunc tactum, ratione tamen mo-
 dum eius comprehendere non valente. Quid autem sit iste tactus in
 sua origine, vel quid sit amor in seipso, inuestigare non possumus, sed
 eius negotium duplex est, quia spiritum amantem extrahit, & intra-
 hit: Extrahit enim nos per effluxum quendam Spiritus sancti, quo
 nos diuites efficit, implens omnia uida uasa nostra donis suis omni-
 farijs, & exigens ut cum donis suis, secundum eius beneplacitum vi-
 uere studeamus. Cum ergo tactus iste, rationem nostram illuminans,
 semper est uiuidum quoddam medium inter nos, & Deum, sine inter-
 missione a nobis exigit vitam uirtuosam, per quam Deus in nobis ui-
 uat, & nos in Deo, & sic Deo supra nostram naturam assimilamur, &
 in gratia simul, & gloria semper similes perseueremus. Hinc ex eius
 tactu funditus interius commouemur, ac quoddam insatiabile desi-
 derium, & auidum appetitum suscipimus, quem nec ratio, nec ulla
 creatura compercere, vel sedare potest. Nimirum, quia in sua effluen-
 tia, uult totus noster esse, docetque nos uiuere in opulencia uirtu-
 tum. Nam effluens Dei tactus, nos facit in spiritu uiuentes, ac gratia
 sua nos replet, rationem nostram illuminans, ueritatis agnitionem, &
 uirtutum discretionem nobis infundens, ac in Dei praesentia nos stan-
 tes tam potenti uirtute seruans, quod omnem saporem, sensu-
 onem, ac uisum, effluentia Dei dona sine defectione spiritus sustine-
 re ualeamus. Vnde ex hoc tactu effluunt omnes riuuli diuinæ boni-
 tatis, quam quò magis gustamus, eò amplius degustare desideramus,
 & inde profundius eius tactu inhiamus, ac per hoc magis suae dulce-
 dinis flumina nos perfluunt, & inebriant: quo fit, quod semper clarius
 agnoscimus diuinam dulcedinem esse incomprehensibilem, & infi-
 nitam. Vnde omnes animæ vires expanduntur latissimè, præcipue ta-
 men appetitus voracis desiderij, quia sentimus enim cum uniuersis suis

Modus hu-
 ius confor-
 mationis ut
 excitetur.
 Cantic. 5.

Tactus ex-
 trahens
 quid.

712
 diuitijs velle nostrū esse, nobiscumq; manere feliciter. Et licet *actus*
 diuinus intrahens, exercitium in nobis exciret multo nobilius, ut
 pote ad diuinam vñionem, & nostri absorptionem nos inuitans, sicut
 videbitur: vtile tamen, & necessarium est, vt fidelis amator, hanc vi-
 cissitudinem semper exercent, quia in his duobus est vita aeterna.
 Quapropter in huiusmodi contemplationis celsitudine subleuati, de-
 bent ab omnibus absoluti, nunc quidem interius fruitioni vacantes
 ingredi, & diuino spiritui tam in vacatione, quā in exteriori opera-
 tione, vbilibet indefinēter vnitē colligari. Nam sicut oculos corpora-
 les, cum subito ad videndum extrinseca aperimus, sine mora nobis
 perceptibili denuo recludimus: sic in Deo mortui, ex Deo viui, cum
 Deo semper permanentes, opportuno tempore debemus nos aperi-
 re moralibus virtutibus sensibiliter operantes, *ne gratiam Dei in va-*
cuum recipiamus, ac iterum introrsum per amorem gradientes, Deo
 dulciter adhaerere, ei que sine separatione, & turbatione permanentes
 vniri.

Tactus in-
 trahens
 quis.
 Cantic. 2.
 Secundò verò tactus iste nos intrahit. Qui scilicet intrahens Dei
 tactus nos ex nobis assumit, exigens nos liquefieri, & in vnitatem
 suam ad nihilam redigi, ac non funditus in aeternam felicitatem,
 hoc est, in amorem illum (vt ita dicam) vnissimum, ac simplicissi-
 mum, qui Patrem, & Filium in vna fruitione complectitur, & sic in
 amplo diuini amoris amplexu baptizamur, vbi deficiunt omnes vi-
 res nostra, sedemusque *sub umbra dilecti, & fructus*, id est, Filius eius
dulcis gutturi nostro, quem Pater in nostro gignit spiritu: qui tam in-
 finitè dulcis est gutturi nostro, quòd eum nec glutire, nec in nos muta-
 re valemus, sed ipse nos in se penitus absorbet, & mutat. Tribuit e-
 nim nobis plenitudinem gratiarum, & donorum, docens nos exerci-
 tia perfecti amoris, hoc est, mutuam contemplationem inter nos &
 Deum, mutuam gustationem, & agnitionem, placere & complacere,
 in amorem liqueere & defluere, quia Deus nobis seipsum dat, licet eum
 capere non possumus, & ab eo nobis effluunt multifaria dona in ani-
 ma & corpore, in corde & sensibus, & in omnibus viribus gustamus,
 & sentimus consolationes, & suauitates amoris sui. Licet autem eius
 consolationes, & dona supereffluant, semper tamen famelici, & siti-
 bundi permanemus, auidè ad donum illud anhelantes, quod est ipse
 amor super omnia dona sine mensura: quia solus amor est, quo se-
 ipsum

ipsum spiritus Dei largitur donat, & communicat. Sic ergo nos intrahit, & exigit nos unum amorem cum eo fieri, sicut rogabat Patrem Ioan. 17. Christus, sepius id ipsum repetens. Cui nimirum intractivo tactui, si quis curam vigilem adhibuerit, vicinusque permanserit, in mortali peccati precipitium labi non poterit. Caterum, intractus iste praesertim nos incitat ad amandum dilectum secundum suam dignitatem. Cuius dignitas, cum sit infinita, nos amans infinite sicut infinitus est, ideo à spiritu nostro amorem exigit sine mensura. Cuius amor adeo vehemens, & intrahens, ac consumens est, quod importunitate sua concitò labimur in amorem modinescium. Quia nec scimus, nec valemus quomodo diuino amori respondere debeamus, cum tam audus sit & auarus, quod omnia, quae contingit, deuorat & consumit in suam proprietatem. Vnde etiam amorem nostrum, huic amori cedere necesse est, quia nos ab eo defendere non valemus. Quapropter amor noster efficitur simplex, & nudus, & otiosus sine operatione: Et amor Dei ignis consumens est, nos deuorans, & absorbens in vnicum cum Deo. Ac vnitas diuinae naturae per suam nobilem amorositatem omnia in se trahens amoris opera illa, quicquid ibidem in alteritate manifestatur, incendio sui amoris consumit, quia ipsa est amoris abyssus, omne amans efficaciter intrahens, & ineffabiliter ferrit ipsa transformans. Haec autem intractio, quidam internus contactus est, ex ipsa superessentiali vnitate Dei procedens, in quo amantes in vno amore cum Deo, quodam amplexu penitus efficiuntur liquefacti. Nimirum, quia super hunc tactum in ipsa silenti, tranquillaque spiritus essentia, quaedam incomprehensibilis charitas emicat. Et haec est excellentissima Trinitas deitatis, ex cuius diuinitatum profuuo tactus iste causatur. Illic enim inuicem Deus in spiritu, & spiritus in Deo regnant. Vnde tactus iste trahit, & incitat spiritum nostrum ad profundissimum, & sublimissimum exercitium spirituale, quod sub creato lumine poterit exerceri. Eleuat enim se spiritus efficacia virtutis amatiua negotium omnis operationis supergrediens in vnitatem mentis, in qua tactus huius viuida vena scaturizat: eò quod tactus iste ad cognoscendum in sua claritate Deum, intellectum incitat, & ad immediatè eo fruendum affectum amatiua virtutis trahit, & inuitat, quod super omnia Deum amans spiritus naturaliter, & supernaturaliter concupiscit. Per illuminatam ergo rationem in timore contuitu se spiritus exaltat, penetrat in sua, ubi tactus iste scaturit, ar-

Amor modinescius.

Amor vt ignis sit consumens.

Elevatio spiritus.

dentissimo prospectu contemplans. Ratio tamen licet summis innixa viribus, & omnis intellectus in huius prospectus scrutinio deficit, & caligat: quia superemicans diuina claritas, hunc tactum causans, occursum suo omnem visum, & intellectum, creato lumine tantum illustratum, obtenebrat: utpote in finiti splendoris existens, & aciei omnis creati luminis reuerberatiui.

Amor ut
frustratus
desiderio
non fati-
scat.

Quamuis autem ratio, & intellectus praeforibus gradum listere compellantur, virtus tamen amatiua, quae sicut intellectus ad notitiam, sic ad gustum ipsa diuinitus intratur, amoris impetum profusa qui cupiens, progredi non fatiscit. Nam ipsa solius fruitionis (quae gustui magis debetur, quam visui) delectatur amplexu. Et ratio in se caeca, cum sit in meridie, ut in tenebris aequè palpans, intellectu nimia claritate caligante, & in ianuis excubante, ipsa cum Moyse caliginem intrare festinat: quia quandam esuriam spirituale in insatiabilem incurrit comprehendendi bonum increatum, cum tamen ipsa creata sit: veluti si totum pelagus minimus maris pisciculus deglutire conaretur. Et sic in ea stabilitur esuries aeterna, cum nequaquam capere valet bonum increatum. Sed quoniam amoris fiducia hoc proprium habet, ut secundo ac tertio frustrata, à suo conamine non fatiscat, post defectum semper vires reparans, ad id ipsum perficiendum esuriam renouat & adauget. Ex vena tamen tactus huius mellifluis deliciarum riuli fluitant, quia tactus iste, iuxta desiderium omnifarium spiritus, secum adfert delectamenta saporis.

Amori
proprium
quid.

Tactus
amoris quid
adferat.

Et haec est amoris vita supra rationem, & intellectum, iuxta summam operationis eius negotium, quia ratio in hoc gradu, nec conferre, nec auferre quid valet amori, cum amor noster diuino sit tactus amore. Vnde nullum hic sentio post futurum unquam à diuina charitate diuortium, quia talis amator omnibus inordinatis affectionibus, consolationibus, intentionibus, &c. funditus moritur, ut verè dicere possit: *Mihi mundus crucifixus est*, tam efficacem auersionem ab omnibus deordinationibus in se per sentit. Porro *conflictus* hic agitur diuini, nostrique amoris. Nam Deo per Spiritum sanctum in nostrum spiritum se proclinante, ac dulcissimè tangente, spiritus noster e contra diuino tactu permotus, ac amatiua virtute subiectus, in Deum se imprimi & inclinat, & sic vicario tactu Deus retangitur, ex quo *conflictus* amoris oritur, ita quod penetratiuis amoris iaculis verque vulneratur, & mutuis se fulminibus interlucent, altero alteri suam

Galat. 6.
Conflictus
diuini no-
strique a-
moris.

fuiam faciem ostendente, quod iugi esurie facit eos in alterutrum inhiare. Alter alterum totum esurit, & desiderat, & alter alteri se totum offert, & hoc facit amantes, liquefacto amoris incendio fluitare. Porro Delictus, & eius largitio, nostraque relargitio, stabili soliditate confirmant amorem, & vnus simplex amor sunt, & spiritus amans, quasi totus amor efficitur. Vnde in hoc exercitio nec error intercudit, nec deceptio, sed ad *optimam partem* pettinens, in hac vita gratia praxustatur, & in patria feliciter adimpletur.

De quatuor gradibus, vel differentijs amoris. Cap. XVI.

Dicit Beatus Dionysius in libro de diuinis nominibus, quod vnus Caput 4.
est amor increatus, qui sua super substantiali, & vniuersali appetitione ingignit amorem creatum omnibus rebus, qui scilicet amor creatus, est quedam inclinatio, & coordinatio amanti ad bonum amatum. Est enim amor connexio, & vinculum, quo rerum Amor quid sit.
vniuersitas ineffabili amicitia, insolubilique vnione copulatur. Rationalis autem creatura, mortalitate naturæ suppressa, ac vitijs inuoluta, multis gradibus est à summo, & purissimo amore, qui Deus est, sua labilitate digressa. Ad quem vtique gressibus amoris redire nos oportet: quia Deum amare, est ad ipsum accedere, & intrare, ac gustare, Amare Deum quid.
quoniam suavis est Dominus. Et quantum quis amat, tantum amoris gressibus dilecto Deo propinquat: quantum autem amare negligit, tantum ingredi recusat, quia verus amor inter se, & dilectum, nullum medium patitur: nec quiescit donec ad ipsum, & in ipsam perueniat: & tam prope, quod si fieri posset, hoc idem ipsum sit quod ipse. Vnde Augustinus in Epistola ad Macedonem dicit, quod tantò nobis melius est, quantò magis ad illum imus: quò nihil melius est. Imus autem non ambulando, sed amando. Quem tantò habebimus presentiorè, quantò eundem amorem, quo in eum tendimus, poterimus habere puriorè. Vnde solus amor quoddam viuidum est, & diuinum instrumentum, quo nos ducit, inuitat, allicit, trahit, & cogit ad suam agnitionem, timorem, affectionem, subiectionem, aspirationem, gratificationem, assimilationem, amorem, vnionem, & desideratissimam fruitionem. Hic igitur amor, quo totalis cursus viatoris perficitur, licet multis gradibus distingui posset, ad exercitium tamen quotidianum lucidius cognoscendum, secundum exigentiam, & aptitudinem amoris vniuscuiusque viatoris, quatuor gradibus distinguere statui. Amor vt instrumentum sit Dei.

Amor communis quis.

Primus autem gradus amoris potissimè negotium suum, & exercitium extra nos exequitur, & dici potest amor communis, qui Deum quidem timet & amat super omnia, obediens Deo suisque Prelatis, & Ecclesiae sanctae in fide vera & virtutibus, & bonis operibus. Et amor quidem otiosi nescit, sed, secundum Gregorium, operatur magna, si est: si autem operari renuit, amor non est. Effectum tamen suum

Amoris huius effectus.

amor iste praesertim in exercitijs exterioribus ostendit, & virtutibus moralibus. Quia nimirum effluxus quidam est fraternae charitatis ad proximum, cum operibus misericordiae, & pietatis, in suis necessitatibus spiritualibus, & corporalibus, ad seipsum in omnibus corporalibus exercitijs, in resistendis tentationibus, & naturalibus passionibus, in poenitentiae & abstinentiae operibus. Et in hoc amore, sicut suam practicam consequitur, sic & pro suo modulo quandoque

Boni natura quae.

dulcissimam internam oblectationem. Nam, secundum Origenem super Cantica, de natura boni operis est, quod ad ipsius multiplicationem multiplicatur & delectatio: & quasi quoddam spirituale condimentum est sibi hilaritas bene operantis. Unde, secundum Albertum, Bonum operatum facit dulcedinem in gustu, & gaudium in corde. Sic in omnibus amoris exercitijs suis fidelis amicus oblectationem quandam consequitur, & fruitionem. Huic autem amoris si profectum adiacere velis, exteriora opera sine sollicitudine, & multiplicatae cordis exercere studeas, mentem semper ad Deum erigens. Quia licet approbatur labor, dicente Psalm. *Labores manuum tuarum quia manducabis*, &c. reprobarur tamen sollicitudo cordis, & distractio,

Psalm. 127.

dicente Domino: *Martha, Martha, sollicita es, & turbata erga plurima, Maria optimam partem elegit*. Cuius ratio est, quia per sollicitudines, perplexitates, & multiplicatas amoris affectus debilitatur, & diversis tentationibus exponitur. Hinc est, quod facile naturae suae per sensualitates, & oblectationes obsequens, statim in amore refrigerat, in spirituali sapore desipit, in virtutibus decrescit, ac in detestabilem tepiditatem, & ingratitude desluit. Qui vero Hiebuzeos istos legitime decenter auerit, cito sensualitatis, & naturae victoriam obtinebit, ac in omnem amoris perfectionem protinus accrescet.

Luc. 10.

Amoris ista cura vnde proveniat.

2. Reg. 5.

Amor sensualis quis.

Secundus gradus amoris, negotium suum & exercitium, intra nostram habitationem exequitur. Hic enim amor est gratia Dei, & nostra bona voluntas, in qua possidemus spirituales diuitias, & plenitudi-

ordinem omnium virtutum, quibus Deus in medio nostri vivit, & habitat cum gratia, & donis suis, ubi semper et secrete possumus, & proficere. Et hic quidem amor sensibilis, vel sensitivus dicitur, quia negotium suum principaliter exequitur in inferioribus animæ virtutibus, quibus scilicet anima corpori connitur. Unde etiam quàm maxime sensibili devotione, & oblectatione confouetur, & inflammatur. Et hic quidem amor respicit omnem appetitum, & gustum inordinatum, ac omnia, quæ deordinant divini amoris exercitium, hominem ponens in quandam humilem suipsius abiectionem, & despicentiam. Facitque iugiter clamare ad Deum desideriosis aspirationibus: Aduva me Domine vitam meam te. Quantò verò plus clamat, & desiderat, tantò plus amat: & quantò plus amare appetit, tantò plus sapit. Nam sapor, & appetitus aliquando cor & sensus, corpus & animam perfluunt & inebriant. *Hic tamen queritur inter amicos, ut fidelis quis inueniatur.* Nam qui verè amat, non est mercenarius, nec querit lucrum, vel premium; non sensationem spiritualem, vel delicias; sed amat, & desiderat amorem, id est, Deum propter seipsum. Desiderat autem eius dona, in quantum nos ad amorem diuinum incitant, alliciunt, & inducunt. Et quantò plura dona recipit, tantò pauperior est: quia semper dona retributionem exigunt, & ad relargitionem inflammant. Hinc etiam cor amans semper vacuum, avidum, & insatiabile permanet, & accipere, & reddere huius amoris exercitium stabiliunt. *Accipere quidem, quia fluvius donorum abundantia sua totam vitam sensualem superinfluit, ita quòd voluptates animæ sensus sustinere non possunt, sed vita sensualis ebria est, discretionem non habens. Quantò verò plus inebriatur, tantò magis intellectualis ratio diuina sapientia, & claritate perfunditur. Cuius nimirum inebriatiua virtute cor amans omnem contemnit, & abiicit propriam voluntatem, in prosperis, & aduersis, in vita vel in morte. Spiritus autem diuinus, tam largiflua bonitate se communicans per amorem, nihil aliud à nobis exigit, quàm amorem purum. Sed eius effluentia dona à nobis exigunt virtutes, quantum ad interiora; & opera bona, quantum ad exteriora, secundum omne diuinum beneplacitum. Et in utroque obedire debemus, scilicet aeterno eius amori, per amorem respondendo, & eius liberalibus donis, in virtutibus & bonis operibus vicem rependendo: ut sic liberè quæ præcipit perficiamus, & sine recalcitratione quicquid nos sustinere permiserit suscipiamus. Exercitium*

1. Cor. 4.
Amator fin
delis v. p. 10
beur.

Accipere
amorem
quid.

Spiritus Dei
quid à no
bis exigit.

Amor viii
auarus.

citium huius amoris liberum est, & sine verecundia, quoniam eius natura est auaritia, & liberalitas, quia semper vult exigere, & offerre; dare, & accipere: ibique semper eltrahere, & sequi; tangere, & tangi. Cum autem amor auarus est, ab anima totum exigit, & desiderat quod est, & quod potest. Anima verò diues est, & larga, auido amori totum impendere volens, quod exigit, & desiderat. Unde cum sentit tactum amoris extractiuum, quo scilicet hominem trahit ad similitudinem suam, ibi tribuit conflictum desideriorum, & affectuum, contra omnes exteriores deordinationes, & dissimilitudines, donec per diuinam gratiam, & amorem peccatis renuntiantes, Deo se conformes efficiunt in virtutibus, & virtuosis actibus, in intentionibus, & affectionibus; diuinum quærentes honorem, & propriam salutem. Cum verò tactum amoris intractiuum sentit, quo nos incitat ad propriam mortificationem, vt soli Deo viuamus, ibi donat spiritualem conflictum, quo passiones naturales, & omnes aduersitates, & tribulationes tranquilla patientia deuincamus, omnique proprietati moriamur. Nam anima sic amore prauenta; totam se impendere desiderat. Amor autem quicquid acceperit deuorat, consumit, & exurit, quia *Deus ignis consumens est*; non naturam, sed omnem dissimilitudinem. Porro cum amor iste tuam abyssalem largitatem repræsentat, ostendens animæ totum quod est, & infinita liberalitate communicare deliberat, tunc anima tam dulciter prauenta gubsa est, & auida lacè hians, & totum quod ostensum est, deuorare cupiens. Cum enim percipit Deum velle totaliter esse nostrum, tunc oritur ei desiderium tam auidum, profundum, & vacuum; quòd si Deus daret omnia præter se, penitus sufficere non posset; & quanto plus auidè comprehendere nititur, & deuorare, tanto melius sentit se à Dei diuitijs incomprehensibilibus defraudari. Et hoc est exercitium amoris in nostra habitatione, quod tamen modum, & rationem non excedit.

Deut. 4.
Hebr. 12.

Tertius verò gradus amoris negotium suum exequitur inter Deum, & nos. Est enim quoddam sanctum, ac viuendum ascendens desiderium ad Deum, quod per motum Spiritus sancti, ac beneuolentiam, & amorè cordis nostri in diuinum honorem, laudem, gratiarum actionem, feruidam aspirationem, ignitum amorem, & omnifarium amoris exercitium, continuè renouatur. Nam inter nos, & Deum viuenda, & actualis dilectio semper mediare debet, quæ liberam Dei in-

ctio-

& ionem nostramq; liberam adiunctionem unitim transformabit. Et
 hæc dilectio nullatenus esse potest otiosa, quia exercetur inter Deum
 viuum, & spiritum nostrum viuum. Vnde quantum actualis dilectio-
 nis senserimus in nobis, tantum nos in gratia viuimus. Quantum autē
 essentialis amoris nostram actualē dilectionē complectentis senseri-
 mus, tantum à nobis ipsi in amorem dimergimur, tantumq; felices ex-
 istimus. Et hic quidem amor practicus & fructiuus quadam æqualita-
 te militant. Nam in inferioribus gradibus praxis præstantior est, in
 superiori verò fruitio præualet. Sed in exercitio præsentī cum se quis
 cum totalitate sui viuimq; suarum erigens ad Deum dirigit, cum vi-
 uido quodā amore practico, tunc amore suum in sua profunditate, vn-
 de originatur, & in sua fructione sentit velut abyssum quandā sine ter-
 mino. Si ergo per amorē practicum in amorem fructiuum ingredi volu-
 erit, tunc omnes alie vires animæ perfluente veritati, quæ Deus est,
 cedere compelluntur, ac in Deo sibi ipsi mori funditus per effluxionē
 sui ipsius, ac immersionem in illā simplicissimā diuinā essentiam, sicut
 in proprium centrum. Hæc autē felicissima mors contingit in spiritu,
 cum tres vires superiores, se in suis singulis exercitijs, operatione sua
 vigorosissima funditus extenuant, annihilant, & in propriā deficienti-
 am perducunt, vt in ipsam latissimam diuinitatem absorptæ felici-
 ter effluant. Sic per exercitium amoris efficacissimum vires in unita-
 tem spiritus nostri amore deficientes influunt, vbi amorem nostrum
 purum, & quietum inueniunt, & se cum eodem amore Deo veraciter
 unitas in amore, quia supra nudam cogitationem nostram nihil est,
 nisi amor æternus, qui Deus est. Vnde nos oportet cogitationem nostrā
 per amorem perducere in sui deficientiam, & expirationem, si cum
 Deo nos in unitatem amoris inuenire volumus: & hoc est nobis mori,
 vt Deo viuamus. Nam vbi Deo per amorem perfectē inhaeremus, ibi
 morimur, & expiramus vbi verò spiritu suo nos transformat, ibi Deo
 viuimus, & fruimur. Porrò, quod in nobis est mori, & viuere, hoc est,
 agere, & agi. Agimus enim ad nostram expirationem, agimur verò
 ad nostram transformationem, vbi feliciter, & continū renascimur
 electi filij Dei. Et hic gradus merito vocatur amor modinescius, quia
 sua vehementia caret omni modo, quo spiritus noster seipsum exer-
 cendo, omni hora extenuat, & annihilat, quia vires eius in amo-
 re modipriuio penitus deficiunt, & se euacuant in quoddam otio-
 tum esse. Rursumque tactum diuinum spiritus noster persentens,
 Ccccc: 3, operan-

Amor pra-
cticus, &
fructiuus.

Viuerē, &
mori no-
strum quid.

Amor mo-
dinescius.

operando sese denud extenuat, & annihilat. Et hæc vicissitudo frequenter impetu quodam spiritus, à nobis nos excutias, nec tamè in Deo persistere praxialens.

Quartus denique gradus amoris dextra dilecti subleuatus, supra nostram capacitatem negotium suum exequitur. Spiritus enim diuinus in amorem suum nos sustollens, supra rationem in seipsum, vnione felicissima nos habitare, & requiescere facit, & hic gradus multis nominibus decoratur. Dicitur enim amor eleuatus, quia supra omnem operationem eleuatur, & spiritum eleuat in quendam diuinam claritatem, id est, in quendam nudam intelligentiam, & nudum amorè. Dicitur autem nudus, & otiosus, ac quietus, quia ab omnibus intermedijs denudatus, nudè se trāsferit in amorem essentialè, & otiosus ab omni operatione vacat, nec in eo viuunt accessus, & recessus, nec impetuositas amoris, vel virtutum: sed est sicut oleum, quod bulliendo omni dissimili exusto, & consumpto iam sedatum est, incalescens, & in seipso superinardescens. Viuit etiā quietus in Deo, & Deus in eo, nec quicquam aliud interuenire potest, sed nutriens, & pascens omnes virtutes, nullū sumit nutrimentum nisi in Deo. Et sicut fons semper effluit, & in suo viuido principio semper plenus permanet: sic etiā per dona, & omne sanctitatem semper effluit, & in se super omnia quietus, & immotus remanet. Dicitur etiā purus, quia ab omnibus alienis affectibus est depuratus, & penitus in depictus. Deniq; dicitur amor essentialis, qui in ipsa essentia animæ constitutus est, in què spiritus subleuatur, cum supra rationè, & amorem practicum per nudam intuitionè in essentia suæ tranquillitate, & veritate constituitur, ac cum Deo spiritus vnus, & vnus amor efficitur. Nam in hoc essentiali amore, noster intellectus eleuatur sine fine per vnionem, quam essentialiter cum Deo possidet. Dicitur etiā amor fruibilis, vel fruiuus, cum amori diuino perfecte amor noster coniunctus est. Nam Deus se in ipsa vacua nostri spiritus otiositate fruibiliter manifestat, & amās spiritus in essentiali fruitione sibi defluit, & liquefit sine reuersione, secundum naturam fruitionis, qua spiritus libijpsi in Deo moritur, veluti flumina sine reuersione in mare defluentia. Vnde in essentiali fruitione, nullam spiritus inter se, & id quod amat, percipit discretionem, quoniam à se in quendam essentialis amoris latitudinem dilatatur, cuius flamma spiritum nostrum in ignem amoris diuini infinita magnitudinis subuehit, & vnum amorè, ac fruitionem efficit: quia amor Dei, &

Amor eleuatus.

Amor nudus, otiosus, & quietus.

Amor purus.
Amor essentialis.

Amor fruibilis.

Dei, & amor noster semper similes sunt, & vnum in fruitione, vbi spiritus eius * amorem nostrum deglutit, & absorbet cum seipso in vnam fruitionem, & vnam breuitudinem. Vndelicet de natura amoris est nunquam otiosi, sed semper operari; tamen quantum appropinquat aeterno amori, tantum appropinquat ipsi fruitioni, quae vacare cogit: & hoc ideo, quia cum amor noster amori diuino perfecte coniunctus est, tunc non agit, sed agitur, & a spiritu diuino transformatur, quia in fruitione solus Deus operatur, vbi omnes amoroſos spiritus expirare facit, & eos consumiens in vnitatem spiritus sui transformatur. Est enim fruitio complexus dilecti in dilecto super omne desiderium in quendam simplicem nudum amorem, vbi Pater cum Filio dilectum suum comprehendit in vnitatem fruitiuam. Spiritus sui, supra naturae fecunditatem. In quo complexu cogitur expirare, liquare, diffluere, & in fruitione vnum cum Deo fieri. Et quanto magis huic complexui propinquamus, tanto magis de hac fruitione participamus. Porro proprium exercitium huius gradus amoris est assimilare, & vnire: quae duo licet salubriter frequententur, & exerceantur in omnibus amoris gradibus, hic tamen duntaxat effectum suum, & perfectionem plene sortiuntur. Vnde Deus naturaliter effluit veritate, & amore, quia veritas aeterna a Patre generatur, & amor aeternus ex utroque procedit, & in his Deo similes esse debemus supra omnia virtutum exercitia. Secundò verò naturaliter influit vnitatem, & essentiam, quia vnitatem diuinae naturae intrahit tres personas in nexu amoris, & essentia diuina comprehendit vnitatem in otiositate circumplexu quodam fruitio in essentiali amore. Sic amoris nexus vires nostras intrahit in vnitatem spiritus nostri, sicque ulterius in simplicem vnitatem essentiae nostrae superascendimus, vbi diuinam vniionem suscipimus, & eius fruitionem degustamus. Vnde Deus in spiritu nostro habitans, has quatuor proprietates in nobis efficit, quas (cum in simplicitate spiritus nostri efficaciter introuersi fuerimus) continuo reperimus: Quia per nostram introuersionem primò statim immensa claritati diuinae obuiamus, in qua noster intellectus consideratione qualibet, & imaginibus vniuersis priuatur, ac si nunquam rem aliquam vidissemus, & audissemus. Et quia puritas haec spiritus nostri diuina claritate perfusa, in profundo nostri intellectus fundata est, ideo cum intellectu nostro introuerso, puro, & nudo semper ascendere debemus, simpliciter aspicientes illam diuinam claritatem, id est,

* Alias spiritum.

Amor ut operetur.

Fruitio quod.

Amoris huius gradus exercitium proprium quid. Deus ut effluat, & influat.

Effectus Dei in spiritu nostro qui.

Deus ut
maneat in
spiritu no-
stro.

æternæ veritatis apparitionem, quæ in nobis semper splendens est, & inhabitans, in qua puritas, & nuditas nostri spiritus fundata est, ut in eandem simplicem claritatem transformemur. Secundò verò quia Deus in simplicitate nostri spiritus cum quadam infinita opulencia sua manet, ideo in eadem amabili introuersione, vbi diuinæ claritati sic obuiamus, diuitias istas per sentimus, & in his spiritus noster ab omni velle, & desiderio ad eò liber est, & otiosus, ac si in celo, & in terra non esset aliqua res, qua nos indigeremus, quia diuitijs illis vniti sumus quæ Deus est. Et quia tanta puritas introuersæ nostræ voluntatis, Dei perfusâ diuitijs in profundo nostræ virtutis amatiuæ stabilitur: hinc cum amore nostro puro, nudo, & introuerso simpliciter ascendere debemus in ipsam incomprehensibilem Spiritus sancti bonitatem, qui diuitias suas, id est, seipsum in nostri spiritus simplicitatem, ac nostræ voluntatis eleuationem puram infundit. Et hæc duo diuinæ puritati, ac simplicitati nos similes efficiunt.

Deus ut v-
niat se spi-
ritui nostro.

Tertiò verò cum nos in illam diuinam claritatem, & Dei diuitias introuertimus, mox diuinam vnionem sentimus, quam cum spiritu nostro conficit, per quam & vniuersis creatis in adhaesibiles efficiamur, ita ut nemini nos placere delectet, & nos abstrahendo, nemo nobis placere possit: & sic nulla creatura potest in nobis immorari nisi solus Deus. Et ideo cū vnitate spiritus nostri semper habere debemus æternum * viuendum ascensum in ipsam venerabilem Dei vnitatem, quæ si-

* Quæ de as-
censu essen-
tia, & natu-
ræ nostræ in
essentiâ na-
turæ quæ
diuinam di-
cuntur hic,
non intelli-
guntur quò
ad cognos-
cendū han-
essentiali-
ter, atq; de
fate in hac
vna, sed o-
stendit: quis

ne intermissione dat, & recipit, offert, & exigit, nec amantem quem-
que in semetipso durare permittit. Quartò deniq; Deus in simplicitate spiritus nostri habitat cum sua essentia, quia cum per claritatem, & diuitias, ac vnionem cum Deo nos ipsos derelinquimus, & omnia superando transimus: tunc in ipsam simplicem vnitatem essentia nostræ peruenimus, & immensam ibidem amplitudinem, & infinitam profunditatem essentia diuinæ per sentimus. Vnde cum nostra essentia in ipsam diuinam essentiam, & cum nostra natura in ipsius naturam supereminentem ascensum habere debemus: quia quælibet natura rationalis de iure querere debet suum principium. Et hæc sunt quatuor proprietates omnem profunditatem excedentes, quibus nostri spiritus simplicitatem sine mensura clarificat, & dicit, & in vnitate conseruat, & in essentia possidet.

si deinde eorum nostrorum finis tantum, ad quem semper aspirare debemus, consequendus tamen solum in alia vita.

D. HEN-